

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

**ÖDEMELER DENGESİ
RAPORU**

2005 - II

ÖZET

2004 yılının ikinci yarısından itibaren ithalat ve ihracat artış oranlarında ortaya çıkan düşüş eğilimi, 2005 yılının ilk yarısında da devam etmiştir. Böylece, ödemeler dengesi tanımlaması çerçevesinde 2004 yılı ilk yarısında 11,1 milyar ABD doları olan dış ticaret açığı, 2005 yılı aynı döneminde 15,1 milyar ABD doları olmuştur. İhracattaki yavaşlama yılın özellikle ikinci çeyreğinde belirginleşmiştir. Turizm gelirlerinde görülen artış, cari açığın daha da büyümesini sınırlamıştır. Cari işlemler açığı 2005 yılı ilk yarısında, 2004 yılı aynı döneminde gerçekleşen 9,9 milyar ABD dolarından, 13,7 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Sektörler itibarıyla bakıldığında, ithalattaki yavaşlamanın temelde sermaye ve tüketim mali ithalatından kaynaklandığı, ara mali ithalatının artışını sürdürdüğü görülmektedir. Nitekim, 2004 yılı ilk yarısında, sırasıyla, yüzde 81,4 ve yüzde 86,5 oranında artan sermaye ve tüketim mali ithalatı, 2005 yılı ilk yarısında, sırasıyla, yüzde 13,5 ve yüzde 2,7 oranında artmış, 2004 yılı ilk yarısında yüzde 34,9 oranında artan ara mali ithalatı ise 2005 yılının aynı döneminde yüzde 27 oranında artış göstermiştir. 2004 yılı ithalatının sürükleyici kalemlerinden olan binek otomobil ithalatı, yılın ilk yarısında yüzde 29,9 oranında azalırken, söz konusu kalem ihracatı yüzde 26,3 oranında artış göstermiştir. Bu gelişme, yılın ilk yarısında binek otomobil ticaretinde net ihracatçı olmamızı sağlamıştır. Bunun yanında, tekstil ihracatındaki artış, toplam ihracat artışının altında olmakla birlikte, yılın ilk yarısı itibarıyla devam etmiştir. Tekstil ve giyim sektörü ihracatı yılın ilk yarısında yüzde 9,9 oranında artmıştır.

Yılın ilk yarısında, gerek ihracat, gerekse ithalatta fiyat etkisinin yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim, bu dönemde ihracat fiyatları yüzde 8,6, ithalat fiyatları yüzde 11,4 oranında artmıştır. Fiyat etkisinden arındırıldığında, ihracattaki ve ithalattaki reel artışın, sırasıyla, yüzde 7,6 ve yüzde 7,8 olduğu görülmektedir. Söz konusu fiyat etkileri, dış ticaretteki yüksek paylarının da etkisiyle, ham petrol ve ana metal sanayi sektörleri ticaretinde daha fazla olmuştur.

Rezerv değişimleri (TCMB + bankalar) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 2005 yılı ilk yarısında net 16,6 milyar ABD doları sermaye girişi olmuştur. Bu dönemde finansman yapısında portföy hareketleri belirleyici olmuştur. AB'den müzakere konusunda tarih alınmasıyla hızlanan yabancıların yurt içinde menkul kıymet alımı, Mart ayı haricinde giriş yönlü eğilim izlemiştir. Ayrıca, Hazine tarafından tahvil ihracı yoluyla ilk altı ayda toplam 4,5 milyar ABD doları borçlanılmıştır. Sermaye kalemlerinde dikkati çeken diğer gelişmeler, bankaların ve özel sektörün kredi kullanımlarındaki artışa paralel olarak, uzun ve kısa vadeli sermaye girişlerindeki artış olmuştur. Yılın ilk yarısında, portföy, doğrudan yatırımlar ve IMF kredileri hariç tutulduğunda, net 4,7 milyar ABD doları uzun vadeli, net 5 milyar ABD doları kısa vadeli sermaye girişi olmuştur. Ayrıca, net hata ve noksan kalemi ilk altı ayda 6 milyar ABD doları pozitif bakiye vermiştir.

Yukarıdaki gelişmeler sonucunda, yılın ilk yarısında Merkez Bankası rezervleri 6,7 milyar ABD doları artarken, bankalar rezervi 316 milyon ABD doları azalmıştır.

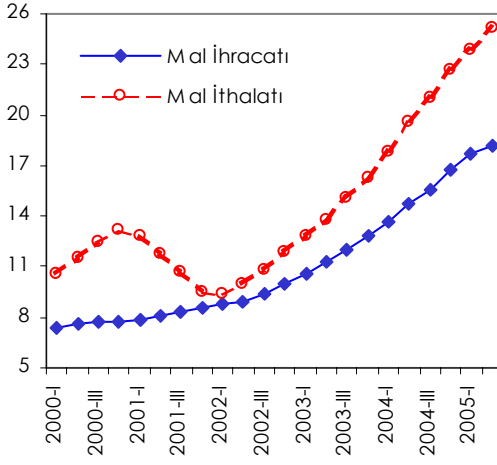
Ödemeler Dengesi (milyar ABD doları)

	Ocak-Haziran			Oca-Haz (12-aylık)		
	2004	2005	% Değişim	2004	2005	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-9.9	-13.7	..	-12.3	-19.3	..
Dış Ticaret Hesabı	-11.1	-15.1	..	-19.5	-27.9	..
Mal İhracatı	30.9	36.6	18.4	58.8	72.7	23.7
İhracat (fob)	29.0	35.0	20.5	54.6	69.1	26.5
Bavul Ticareti	1.9	1.7	-13.8	4.2	3.6	-13.1
Mal İthalatı	-42.0	-51.7	23.0	-78.2	-100.6	28.6
İthalat (cif)	-45.3	-55.0	21.3	-83.8	-107.2	27.9
Uyarılma: Navlun ve Sigorta	2.7	3.3	..	5.0	6.4	..
Hizmetler Hesabı	3.5	3.9	..	11.7	13.2	..
Turizm (net)	3.8	4.4	15.5	12.4	14.0	12.7
Gelir	5.0	5.8	15.5	14.7	16.7	13.1
Gider	-1.2	-1.4	15.5	-2.3	-2.7	15.2
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0.3	-0.5	..	-0.7	-0.8	..
Yatırım Geliri Hesabı	-2.9	-3.2	..	-5.6	-5.8	..
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-0.4	-0.5	..	-0.7	-0.7	..
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-0.8	-0.7	..	-1.2	-1.1	..
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-1.6	-2.0	..	-3.7	-4.0	..
Faiz Geliri	0.3	0.4	17.5	0.6	0.8	30.3
Faiz Gideri	-1.9	-2.3	21.2	-4.2	-4.8	12.2
Cari Transferler	0.5	0.6	..	1.1	1.2	..
İşçi Gelirleri	0.4	0.4	-5.9	0.8	0.8	-3.9
Sermaye ve Finans Hesapları	9.4	7.7	..	8.2	12.0	..
Finans Hesabı (Rezerv Varlıklar hariç)	10.2	14.4	..	12.6	18.6	..
Doğrudan Yatırımlar (net)	1.0	0.9	..	1.9	1.8	..
Yurt Dışında	-0.4	-0.4	..	-0.7	-0.9	..
Yurt İçinde	1.4	1.4	..	2.6	2.7	..
Portföy Yatırımları (net)	4.0	6.0	..	5.5	10.0	..
Varlıklar	0.3	-1.0	..	-0.6	-2.8	..
Yükümlülükler	3.7	7.1	..	6.1	12.8	..
Yurt Dışı Yerleşikler Hisse Senedi Alımı	0.5	2.0	..	1.3	2.9	..
Borç Senetleri	3.2	5.1	..	4.7	9.8	..
Yurt Dışı Yerleşikler DİBS Alımı	2.5	3.4	..	4.2	7.0	..
Hazine Tahvil İhracı	0.7	2.0	..	0.7	3.2	..
Borçlanma	3.5	4.5	..	4.8	6.8	..
Geri Ödeme	-2.8	-2.6	..	-4.0	-3.6	..
Diğer Yatırımlar (net)	5.3	7.4	..	5.2	6.7	..
Varlıklar	-0.1	1.7	..	-4.3	-4.6	..
Ticari Krediler	-0.2	1.2	..	-1.6	0.8	..
Krediler	0.4	0.2	..	0.5	0.4	..
Bankaların Döviz Varlıkları (- artış)	-0.2	0.3	..	-2.7	-5.4	..
Yükümlülükler	5.4	5.7	..	9.5	11.3	..
Ticari Krediler	2.1	2.0	..	3.7	4.1	..
Krediler	2.4	3.2	..	4.4	6.8	..
Merkez Bankası	-2.2	-2.0	..	-3.4	-4.2	..
Genel Hükümet	-0.4	-1.6	..	-0.6	-1.4	..
Uluslararası Para Fonu	0.4	-0.6	..	1.2	0.0	..
Uzun Vade	-0.8	-1.0	..	-1.9	-1.4	..
Bankalar	1.9	4.2	..	4.2	7.9	..
Uzun Vade	0.6	3.2	..	0.9	4.9	..
Kısa Vade	1.3	0.9	..	3.3	3.0	..
Diğer Sektörler	3.1	2.6	..	4.2	4.5	..
Uzun Vade	2.9	2.6	..	4.0	4.4	..
Kısa Vade	0.2	-0.1	..	0.2	0.1	..
Mevduat	0.9	0.5	..	1.3	0.3	..
KMDTH + Süper Döviz Hesabı	-0.1	-0.3	..	0.3	-0.4	..
Bankalar	1.0	0.8	..	1.0	0.7	..
Resmi Rezervlerdeki Değişim (- artış)	-0.8	-6.7	..	-4.4	-6.6	..
Net Hata ve Noksan	1.5	6.0	..	3.9	7.3	..

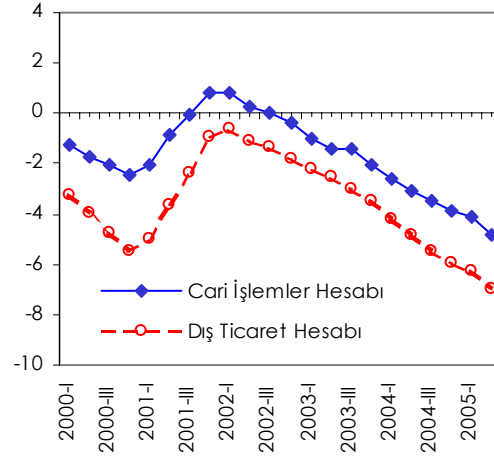
Kaynak: TCMB.

Mal İhracatı ve İthalatı

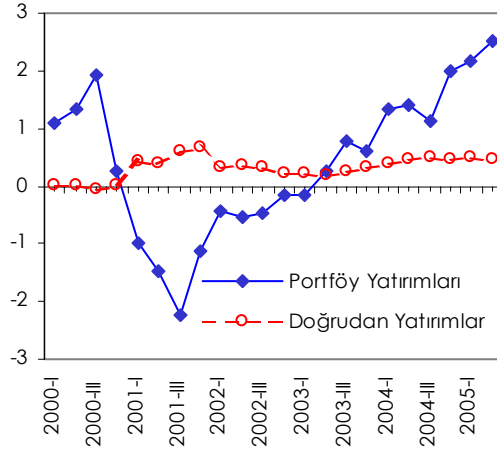
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

Dış Ticaret ve Cari İşlemler

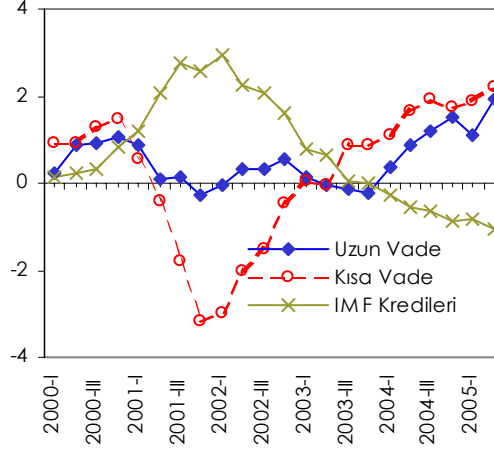
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

Doğrudan ve Portföy Yatırımları

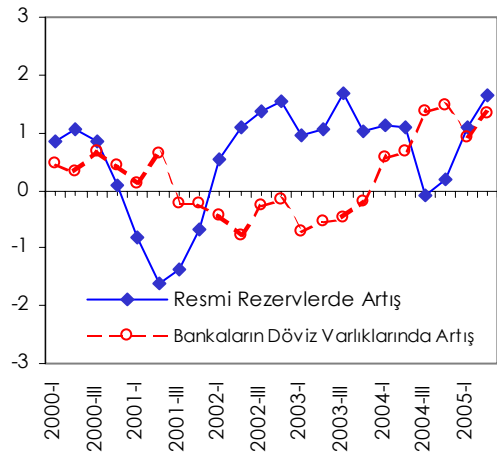
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

Diğer Sermaye Akımları

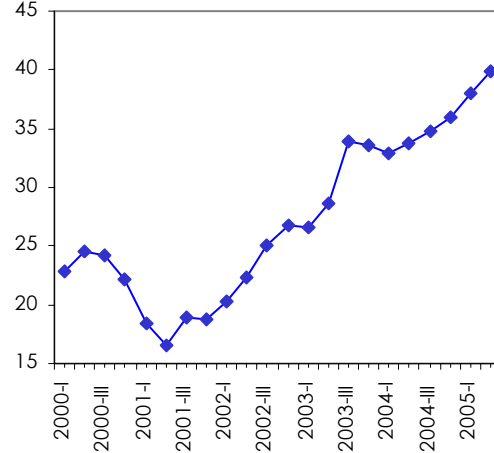
(12-aylık ort., milyar ABD doları)

Rezervler

(12-aylık ort., milyar ABD doları)

TCMB Uluslararası Rezervleri

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, DiE.

I. DIŞ EKONOMİK GELİŞMELER

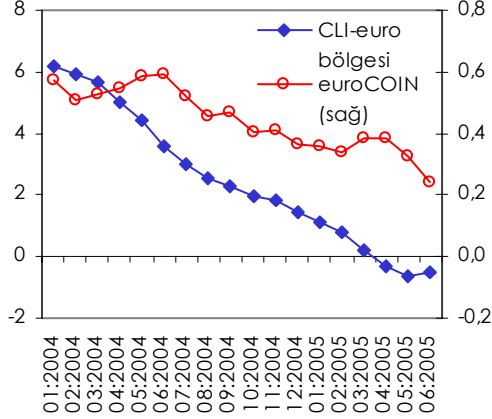
1. 2005 yılı ilk yarısında dünya ekonomisindeki büyüme eğilimi, 2004 yılı ile karşılaştırıldığında daha yavaş olmakla beraber sürmektedir. ABD ve Çin, söz konusu büyümede belirleyici ülkeler olmuştur. Bununla beraber artan emtia ve petrol fiyatlarına rağmen, dünya genelinde enflasyonist baskıların yaşanmaması olumlu gelişme olarak nitelendirilmektedir.

2. 2005 yılının kalan döneminde dünya ekonomisinin büyümesinin önündeki risk faktörleri olarak ham petrol ve uluslararası ticarete konu olan mal ve hizmet fiyatlarındaki artışlar olduğu görülmektedir. Özellikle, Ağustos ayı itibarıyla tarihi seviyelerine çıkan ham petrol fiyatlarının *ikincil etkileri* (artan ham petrol fiyatlarının üretim maliyetleri yoluyla enflasyonist beklentiler yaratması) ve artan mal ve hizmet fiyatlarının global arz ve talep üzerine yapacağı baskı global büyümenin önündeki engellerdir.

Euro Bölgesi Öncü Göstergeleri:

€COIN (3-aylık % değişim),

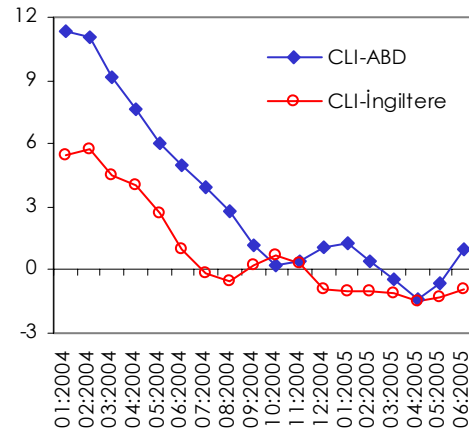
CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)

Kaynak: OECD, CEPR.

ABD ve İngiltere Öncü Göstergeleri:

CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)

Kaynak: OECD.

3. ABD, 2005 yılının ilk yarısında güçlü büyüme performansı göstermiştir. Öncü göstergeler, ABD ekonomisinde yılın üçüncü çeyreği için büyüme hızının ilk iki çeyrekteki düzeylerinde sürdüğünü göstermektedir. Diğer taraftan, ABD Merkez Bankası FED, sürdürülebilir büyüme ve fiyat istikrarına yönelik olarak 2005 yılı başından bu yana 5 kez 25 baz puanlık faiz artırımına gitmiştir.

4. Euro bölgesinde yılın ilk çeyreğinde ekonomik büyüme, düşük oranda olmakla birlikte, artış göstermiştir. Ancak, yüksek ham petrol fiyatları ve tüketici güveninin düşük düzeylerde seyretmesi, euro bölgesi büyümesinin aşağı yönlü eğilim gösterebileceğine işaret etmektedir.

5. Asya ülkelerinden Japonya'da iç talebe bağlı olarak, Çin'de ise iç talep ve ihracata bağlı olarak büyüme görülmüştür. Genel olarak yavaşlama eğilimi gösteren diğer Asya ülkelerinde ise son aylarda toparlanma görülmüştür.

6. Avrupa Birliği'ne yeni üye olan ülkelerdeki büyüme eğilimi 2005 yılı ilk çeyreğinde düşüş göstermesine rağmen devam etmektedir.

II. CARI İŞLEMLER HESABI

7. Cari işlemler hesabı yılın ilk yarısında 13,7 milyar ABD doları açık vermiştir. Böylelikle, on iki aylık cari işlemler açığı 19,3 milyar ABD doları olmuştur.

8. Yılın ilk yarısı itibarıyla cari işlemler açığındaki artış eğiliminin devam etmesine rağmen, cari işlemler açığı ve finansman yapısına ilişkin göstergeler olumlu görünüm arz etmektedir. İhracatın kısa vadeli dış borç stokunu karşılama gücü yılın ilk yarısında, 2004 yıl sonuna göre artmıştır. Diğer taraftan, Merkez Bankası rezervleri temel alınarak oluşturulan göstergeler cari açığın sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Ülkenin dış borç ödeme gücünü gösteren rezervlerin kısa vadeli dış borç stokuna oranı artmıştır. Ayrıca rezervlerin cari açık ile net hata ve noksan kalemlerinin toplamından oluşan finansman ihtiyacına oranı da büyümüştür. 2005 yılı ilk yarısında cari açığın artış eğiliminin sürmesine rağmen, göstergelerde 2004 yılına göre iyileşme görülmesi, dış dengeden kaynaklanan riskleri azaltan bir unsur olmaktadır.

Cari işlemler açığı ve finansman yapısına ilişkin önemli göstergeler

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
İhracatın ithalatı karşılama oranı	0,58	0,90	0,85	0,79	0,74	0,72
Toplam mal ihracatı / Kısa vadeli dış borç stoku	1,09	2,10	2,44	2,23	2,10	2,17
Toplam mal ihracatı / Dış borç servisi	1,40	1,40	1,39	1,84	2,20	2,18
Turizm gelirleri/ Dış ticaret açığı	0,35	2,17	1,16	0,94	0,66	0,60
MB rezervleri / Kısa vadeli dış borç stoku	0,82	1,21	1,71	1,53	1,18	1,24
MB rezervleri / Finansman ihtiyacı	1,84	-	20,46	11,71	2,97	3,45
MB rezervleri / Cari açık	2,36	-	18,44	4,38	2,42	2,15
MB rezervleri / Toplam mal ithalatı	0,44	0,52	0,59	0,54	0,41	0,41

Kaynak: TCMB, DİE.

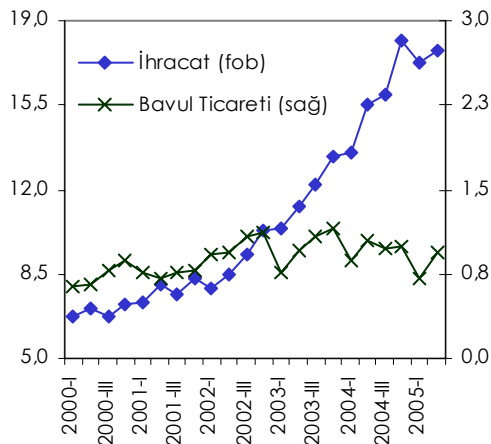
* Yılın ilk yarısı itibarıyla, 12-aylık

Mal İhracatı

9. DİE tarafından yayımlanan ihracat verilerine göre, ihracatta yılın ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 20,5 oranında artış gözlenmiş, ancak, bavul ticareti gelirleri ise bu dönemde yüzde 13,8 oranında gerilemiştir. Böylece, toplam mal ihracatı büyüme oranı yüzde 18,4 olmuştur. Diğer taraftan, ihracatın nominal olarak büyümesinde fiyat hareketlerinin önemli etkisi olduğu görülmüştür. Nitekim, DİE tarafından yayımlanan endeks verilere göre, yılın ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre, ihracat birim değer endeksi yüzde 8,6 oranında yükselmiştir. Böylelikle, ihracattaki reel artış yılın ilk yarısında yüzde 7,6 olmuştur.

İhracat

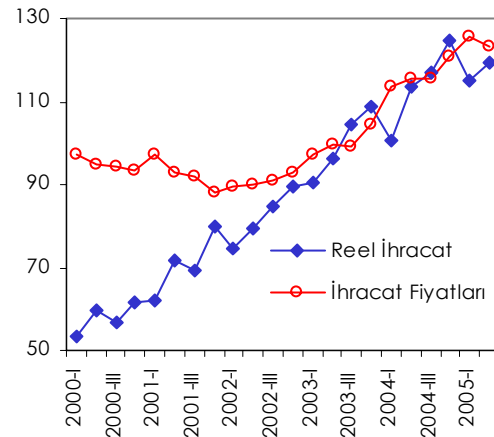
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, DİE.

İhracat - Reel ve Birim Değer

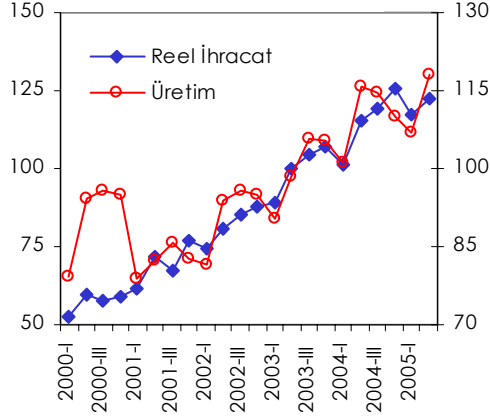
(2003=100)

10. Reel işgücü maliyetlerinin 2000-2004 ortalamasına göre düşük seviyelerde olması ve verimlilik seviyesinin son 5 yıl ortalamasının üzerinde olmasının getirdiği dış rekabet avantajı, reel kurun dış rekabet gücü üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi telafi edebilmiş ve ihracat artışının ardındaki temel faktörler olmuştur.

İmalat Sanayi Üretim ve İhracatı

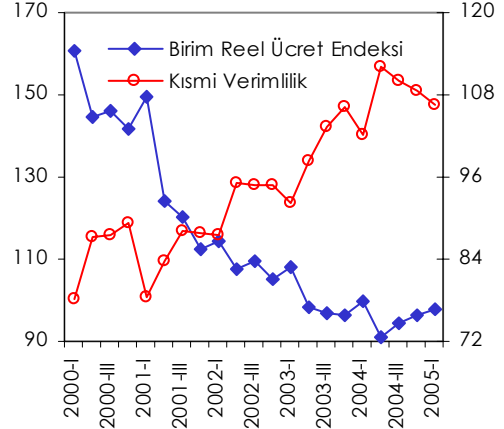
(2003=100)

Kaynak: DİE.

Birim Reel Ücret ve Verimlilik

Endeksi (2003=100)

Kaynak: TCMB, DİE.

11. Alt kalemler itibarıyla ihracat gelişmeleri incelendiğinde, motorlu kara taşıtları ihracatı ile gıda ve içecek ürünleri ihracatı toplam ihracat büyümesine en büyük katkıyı yapan sektörler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, ihracatın önemli bir kısmını oluşturan tekstil ve giyim ürünleri ihracatı da, toplam ihracat büyümesinin altında olmakla birlikte, artışını sürdürerek ihracat büyümesine katkıda bulunmuştur. Yukarıda sözü edilen sektörler, yüzde 20,5 oranındaki ihracat büyümesine toplam 9,2 puan katkı sağlamış, bir başka ifadeyle, 6 milyar ABD doları tutarındaki net artışın 2,7 milyar ABD dolarını oluşturmuştur.

İhracat

(milyon ABD doları)

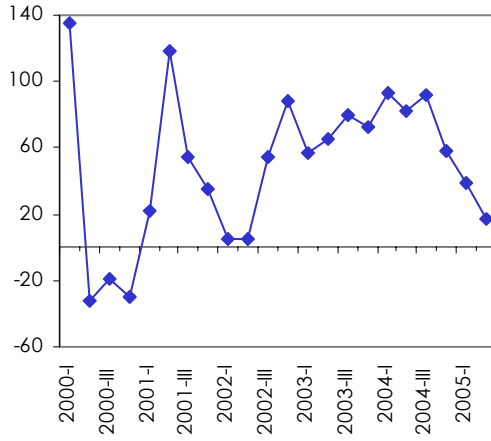
	Ocak-Haziran				
	2004	2005	% Değişim	% Katkı	\$ Katkı
Toplam	29019	34973	20,5		
Sermaye Malı	2979	4049	35,9	3,7	1070,7
Ara Malı	12125	14646	20,8	8,7	2521,4
Tüketim Malı	13844	16153	16,7	8,0	2308,5
Diğer	72	125	73,4	0,2	52,7
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):					
Tarım ve Hayvancılık	1076	1308	21,5	0,8	231,4
Gıda Ürünleri ve İçecek	1429	1908	33,5	1,6	478,5
Tekstil Ürünleri	3634	4035	11,0	1,4	401,1
Giyim Eşyası	4616	5033	9,0	1,4	417,6
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	647	1097	69,5	1,6	449,8
Kimyasal Madde ve Ürünler	1172	1353	15,4	0,6	181,0
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	899	1166	29,7	0,9	267,1
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	1107	1296	17,1	0,7	189,3
Ana Metal Sanayi	3156	3525	11,7	1,3	368,7
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	1010	1250	23,8	0,8	240,1
Makine ve Teçhizat	1830	2227	21,7	1,4	396,7
Elektrikli Makina ve Cihazlar	736	926	25,7	0,7	189,4
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	1197	1320	10,3	0,4	123,1
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	3925	5308	35,2	4,8	1383,1
Diğer Ulaşım Araçları	675	790	17,1	0,4	115,3

Kaynak: DİE.

12. Binek otomobil ihracatının 2003 yılından bu yana sergilediği yüksek büyüme performansı yılın ilk yarısında devam etmektedir. Binek otomobil ihracatı bu dönemde 2004 yılı ilk yarısına göre yüzde 26,3 oranında artarak 2,2 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Binek otomobil ithalatında görülen yüzde 29,9 oranındaki gerileme sonucunda, sektör, 2004 yılının ikinci yarısında yeniden elde ettiği net ihracatçı konumunu sürdürmüştür.

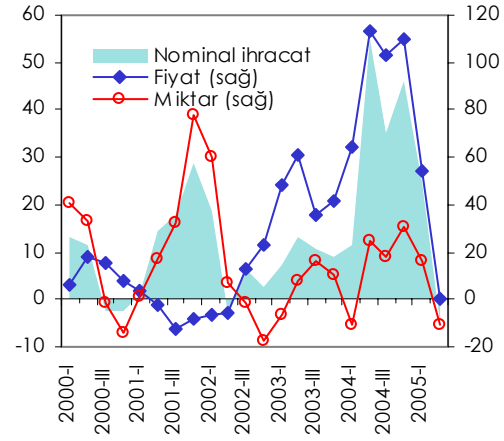
13. İhracat büyümesine önemli katkı yapan ana metal sanayi ihracatı, dünya emtia fiyatlarındaki artışın etkisinin en fazla hissedildiği sektördür. Sektörün nominal ihracatı yılın ilk yarısında yüzde 14,3 oranında artarken, ana metal sanayi ürünleri ihracat fiyatları yüzde 10,7 oranında artmıştır.

Binek otomobil ihracatı
(Yıllık yüzde artış)

Kaynak: DİE.

Ana Metal Sanayi İhracatı
(Yıllık yüzde artış)

Kaynak: DİE.

14. İhracat fiyatları ana metal dışındaki sektörlerde de yüksek oranlı artışlar göstermiştir. Metal eşya sanayi, elektrikli makine ve cihazlar, tarım ve hayvancılık ürünleri, gıda ürünleri ile rafine edilmiş petrol ürünleri ihracat fiyatları, nominal ihracat artışına etkisi açısından öne çıkan diğer kalemler olmuştur.

İhracat – Birim Değer Endeksleri
(2003=100)

	2004				2005		2005-II / 2004-II (%)
	I	II	III	IV	I	II	
Toplam	113,6	115,5	115,6	120,7	125,4	123,4	6,8
Sermaye Malı	109,2	107,8	110,0	114,3	115,3	112,3	4,2
Ara Malı	113,7	121,5	121,8	129,1	131,2	129,5	6,6
Tüketim Malı	114,7	112,5	112,4	116,9	123,7	121,2	7,8
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):							
Tarım ve Hayvancılık	117	119	140	149	165	174	46,5
Gıda Ürünleri ve İçecek	111	116	123	124	130	130	11,9
Tekstil Ürünleri	113	110	107	112	119	115	4,8
Giyim Eşyası	118	115	113	115	125	121	5,1
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	113	133	140	141	143	163	22,6
Kimyasal Madde ve Ürünler	108	109	113	121	121	120	10,2
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	108	106	107	114	120	117	11,3
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	108	108	111	114	117	119	10,0
Ana Metal Sanayi	125	157	152	162	160	157	0,1
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	114	116	118	127	132	132	13,7
Makine ve Teçhizat	111	109	109	115	118	115	5,6
Elektrikli Makina ve Cihazlar	115	115	114	119	124	127	11,2
Radio, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	108	100	95	96	93	85	-14,8
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	110	107	110	116	117	113	5,4

Kaynak: DİE.

15. AB'ye yapılan ihracat, toplam ihracat büyümesine en fazla katkıyı sağlayan ülke grubudur. Ancak, toplam ihracattaki payında düşük oranda da olsa gerileme görülmüştür. Buna karşın, Orta Doğu ülkelerinin payında artış görülmüştür. Söz konusu ülke grubuna yapılan ihracat yılın ilk çeyreğinde yüzde 33,2 oranında artarak, yüzde 20,5'lik ihracat büyümesine 4,2 puan katkı sağlamıştır. İhracat ülkeler bazında incelendiğinde, Almanya'nın yüksek payı sürerken, özellikle İtalya, Rusya ve Hollanda'ya yapılan ihracattaki artışlar dikkat çekicidir.

İhracat – Ülke Dağılımı (milyon ABD doları)

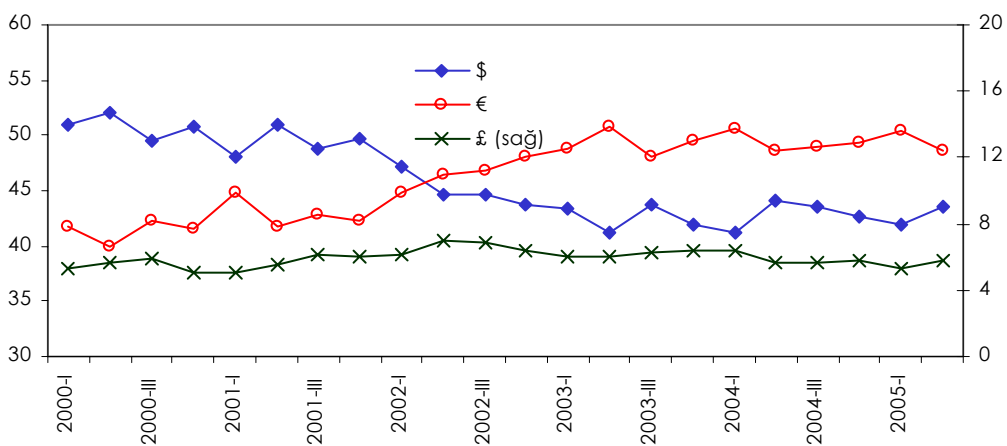
	Ocak-Haziran							
	2004		2005		% Değişim	% Katkı	\$ Katkı	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)				
Toplam	28831	..	34973	..	21,3			
Avrupa Birliği Ülkeleri	15828	54,9	18416	52,7	16,3	9,0	2588	
AB 15	14933	51,8	17281	49,4	15,7	8,1	2349	
AB 10	896	3,1	1135	3,2	26,7	0,8	239	
Diğer Ülkeler	12008	41,7	15109	43,2	25,8	10,8	3101	
Diğer Avrupa	2940	10,2	3947	11,3	34,2	3,5	1007	
Doğu Asya	1212	4,2	1418	4,1	17,0	0,7	206	
Diğer	7856	27,2	9744	27,9	24,0	6,5	1888	
Türkiye Serbest Bölgeleri	994	3,4	1447	4,1	45,6	1,6	453	
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları								
OECD	18.702	64,9	21.238	60,7	13,6	8,8	2536	
Almanya	4.111	14,3	4.531	13,0	10,2	1,5	420	
İngiltere	2.495	8,7	2.775	7,9	11,2	1,0	280	
İtalya	2.024	7,0	2.602	7,4	28,6	2,0	578	
ABD	2.332	8,1	2.312	6,6	-0,9	-0,1	-20	
Fransa	1.789	6,2	1.910	5,5	6,7	0,4	121	
İspanya	1.209	4,2	1.427	4,1	18,0	0,8	218	
Hollanda	983	3,4	1.276	3,6	29,7	1,0	292	
Diğer OECD	3.758	13,0	4.406	12,6	17,2	2,2	647	
Orta Doğu Ülkeleri	3.666	12,7	4.884	14,0	33,2	4,2	1218	
Rusya	816	2,8	1.036	3,0	27,0	0,8	221	

Kaynak: DİE.

16. İhracatta euronun payı yılın ikinci çeyreğinde azalırken, ABD dolarının payında artış görülmüştür. İngiliz sterlininin ihracattaki payında ise kayda değer hareket gözlenmemiştir.

İhracatta Döviz Kompozisyonu

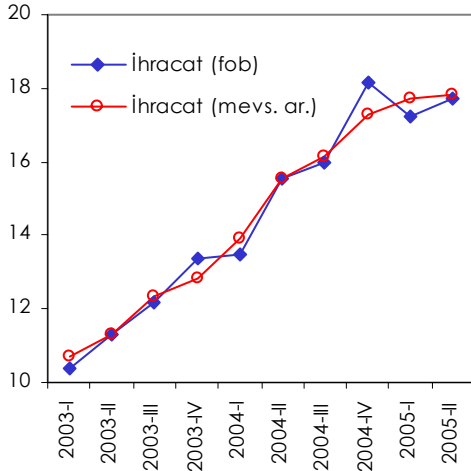
(% pay)

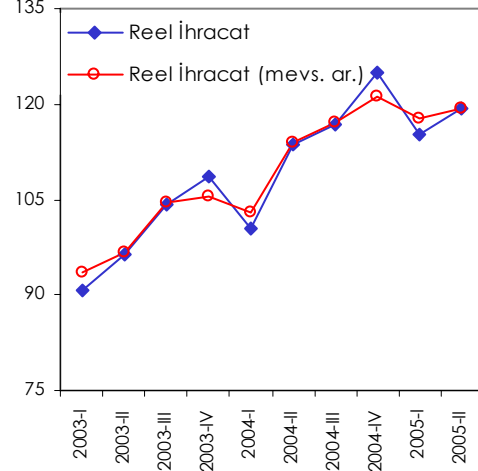
17. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, ABD doları cinsinden nominal ihracat, 2005 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,5 oranında artış göstermiştir. Diğer taraftan, miktar endeksinin temel alındığı reel ihracat, bu dönemde yüzde 1,6 oranında artmıştır.

Mevsimsellikten Arındırılmış İhracat

(milyar ABD doları)

Mevsimsellikten Arındırılmış İhracat

(Reel, 2003=100)

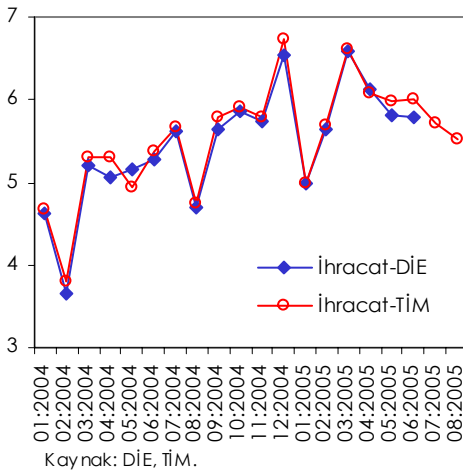
Not: Mevsimsellikten arındırılmış veriler, Tramo-Seats yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır.

18. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verileri, ihracatta büyümenin devam ettiğini göstermektedir. TİM verilerine göre Ocak-Ağustos döneminde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 17 oranında artmıştır.

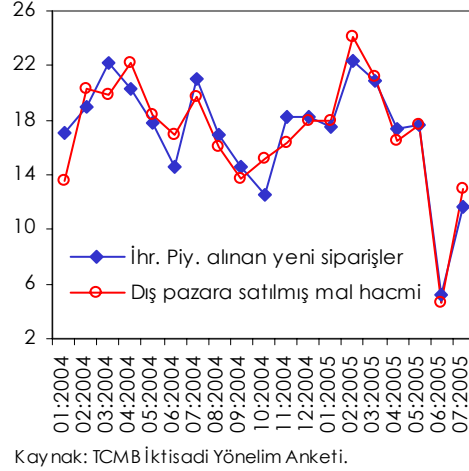
19. Temmuz ayı İktisadi Yönelim Anketi'nde yer alan ihracatta gelecek döneme ilişkin göstergeler, ihracat büyümesinde gelecek üç aylık dönem için artış sinyali vermektedir.

İhracat - DİE ve TİM verileri

(milyar ABD doları)

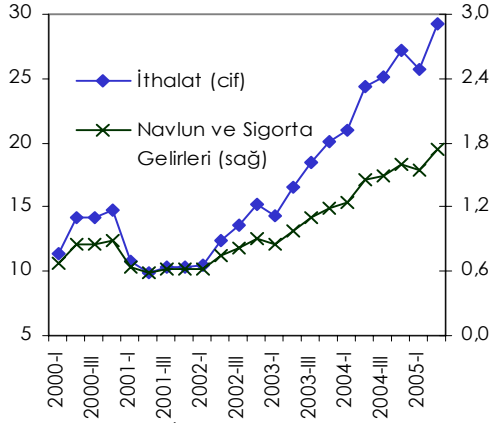
İhracat Beklentileri- Gelecek 3 ay

(İyimser-kötümser)

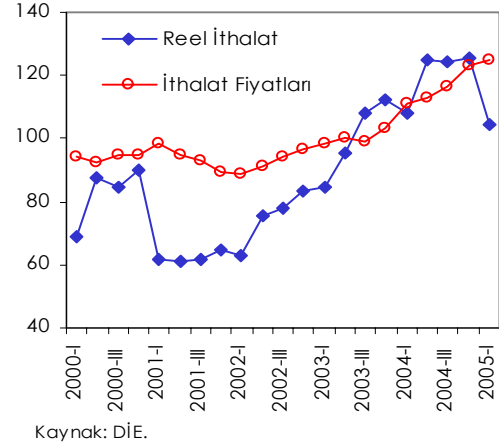
Mal İthalatı

20. DİE tarafından yayımlanan ithalat (navlun ve sigorta bedeli dahil), yılın ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 21,3 oranında artış göstermiş, paralel olarak, navlun ve sigorta gelirleri yüzde 21,9 oranında artarak 3,3 milyar ABD doları olmuştur. Finansal kiralamaya ilişkin "diğer mallar" uyarlaması da eklendiğinde, toplam mal ithalatı büyüme oranının yüzde 23 olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, ithalatın nominal olarak büyümesinde fiyat hareketlerinin önemli etkisi olmuştur. DİE tarafından yayımlanan dış ticaret endeks verilerine göre, yılın ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre, ithalat birim değer endeksi yüzde 11,4 oranında yükselmiştir. Fiyat hareketleri hariç tutulduğunda, ihracattaki reel artış yüzde 7,8 olmuştur.

İthalat
(milyar ABD doları)

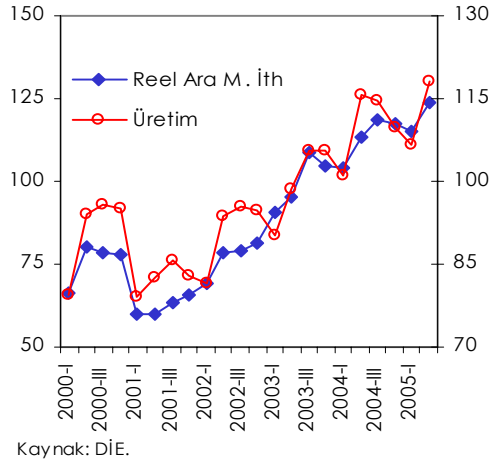

İthalat - Reel ve Birim Değer
(2003=100)

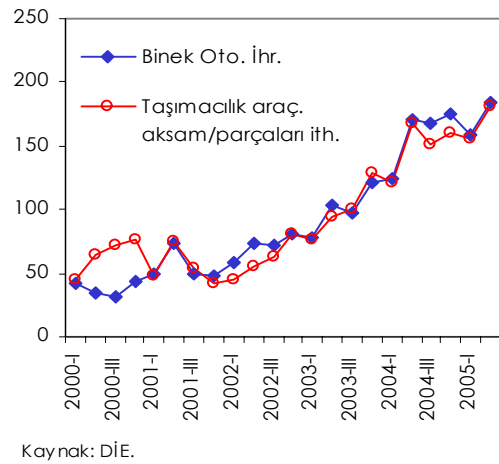

21. Ocak-Haziran döneminde sanayi üretimi ve imalat sanayii üretimleri yıllık artış oranları sırasıyla yüzde 4,5 ve yüzde 3,7 olarak gerçekleşmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, toplam sanayi üretimi Haziran ayında bir önceki aya göre yüzde 0,7 oranında, imalat sanayi üretimi ise yüzde 0,5 oranında gerilemiştir.

İmalat Sanayi Üretimi ve Ara Malı İth.
(2003=100)

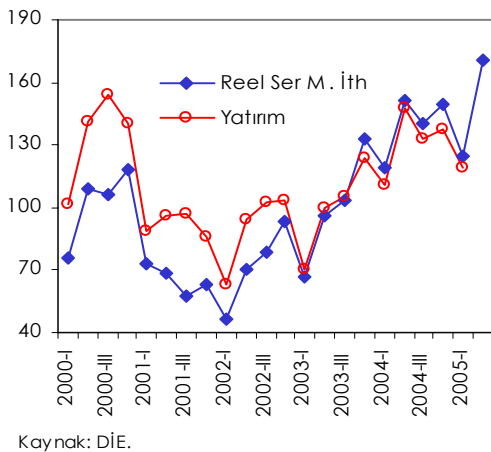

Taşıt Araçları Aksam/Parça İthalatı ve Binek Oto. İhracatı
(2003=100)

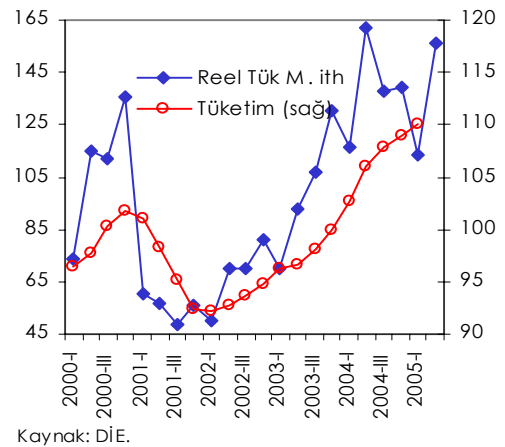

22. Yatırım ve ara malı ithalatında yılın ikinci çeyreğinde görülen artış, yatırım harcamalarında yılın ikinci çeyreğinde artış olduğuna işaret etmektedir.

Yatırım Harcamaları ve Serm.Malı İth.
(2003=100)

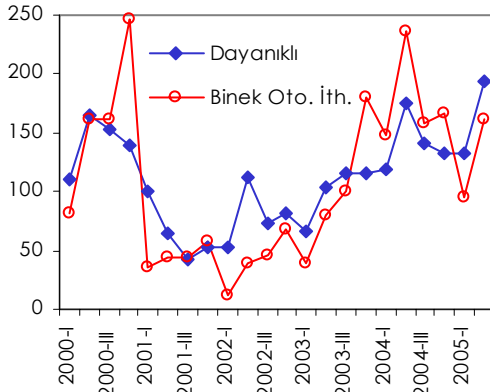
Tüketim Harcamaları ve Tük.Malı İth.
(2003=100, Tük. için 12-aylık ort.)

23. Miktar endeksleri bazında incelendiğinde binek otomobil ithalatındaki yüksek oranlı düşüş devam etmektedir. Geçen yılın ilk yarısında yüzde 221,9 oranında artan binek otomobil ithalatı, 2005 yılı ilk yarısında yüzde 33,1 oranında gerilemiştir. 2004 yılı ilk yarısında dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim malları ithalatı, sırasıyla, yüzde 73,4 ve 30,9 oranında, bu yılın ilk yarısında ise, sırasıyla, yüzde 11,7 ve yüzde 7,9 oranında artış göstermiştir.

Dayanıklı Tük. M. ve Binek Oto. İth.

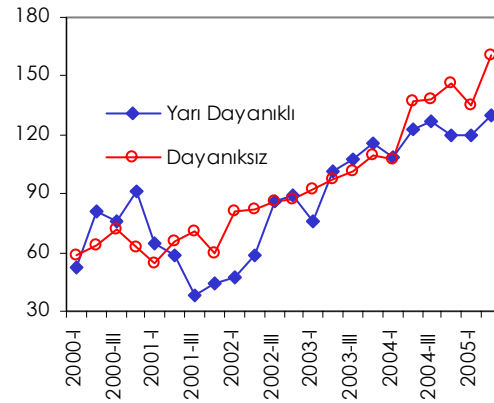
(2003=100)

Kaynak: DİE.

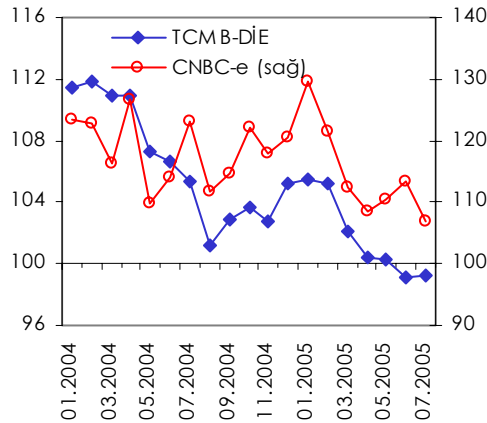
Yarı Dayanıklı ve Dayaniksız Tük. M. İth.

(2003=100)

Kaynak: DİE.

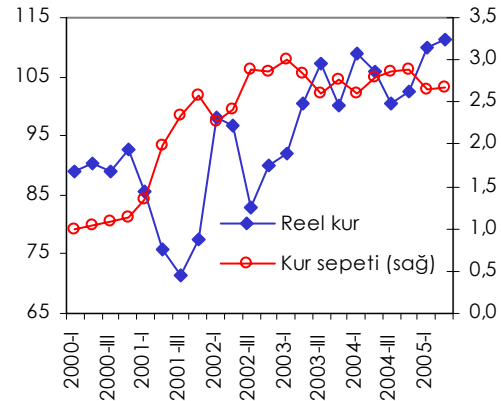
Tüketici Güven Endeksi

Kaynak: TCMB, DİE, NTVMSNBC.

Kurlar - Reel ve nominal sepet

(ÜFE bazlı ile 1\$+0,77€)

Kaynak: TCMB.

24. Tüketim eğilimleri incelendiğinde, gerek TCMB ve DİE, gerekse CNBCe tarafından hazırlanan tüketici güven endeksleri, yıl başından bu yana gerileme eğilimi göstermektedir. Tüketici güven endeksi (TCMB/DİE), Temmuz ayında 99,2 olarak gerçekleşmiştir. Bilindiği üzere, endeksin 100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durum, 100'den küçük olması tüketici güveninde kötümser durum, 100 olması ise tüketici güveninde ne iyimser ne de kötümser durum olduğunu göstermektedir.

25. Ana metal sanayi ürünleri ile kimyasal madde ve ürünler ithalatı, ithalat büyümesine en büyük katkıyı yapan sektörler olmuştur. İhracatta olduğu gibi, dünya metal fiyatlarındaki artışlar, sektörün ithalatında da nominal artışlara yol açmaktadır. 2004 yılının ilk yarısı ile karşılaştırıldığında, ana metal sanayi ithalatı 2005 yılı ilk yarısında yüzde 41,7 oranında artarken, ithalat fiyatları yüzde 18,4, reel ithalatı ise yüzde 18,9 oranında artış göstermiştir.

26. 2004 yılı ithalatındaki en önemli kalemlerden olan, kara taşıtları ve bunların aksam/parçaları ithalatı, 2005 yılı ilk yarısında farklı bir görünüm sergilemiştir. Binek otomobil ithalatı yüzde 30 oranında gerilerken, taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları ithalatı yüzde 20,6 oranında artış göstermiştir. Söz konusu artış, sektörün ihracatındaki artış hızı ile paralel bir görünüm arz etmektedir. Ancak, Haziran ayında taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları ithalatında düşüş dikkat çekmektedir.

İthalat

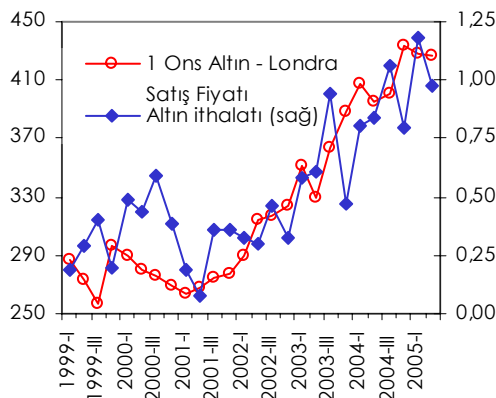
(milyon ABD doları)

	Ocak-Haziran				
	2004	2005	% Değişim	% Katkı	\$ Katkı
Toplam	45312	54980	21,3		
Sermaye Malı	8160	9263	13,5	2,4	1103,4
Ara Malı	30980	39360	27,0	18,5	8379,8
Tüketim Malı	5934	6093	2,7	0,4	158,9
Diğer	238	265	11,2	0,1	26,7
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):					
Madencilik ve Taşocakçılığı	4977	6945	39,5	4,3	1968,3
Ham Petrol	2769	3787	36,8	2,2	1018,3
Doğalgaz	1536	2285	48,8	1,7	749,8
Tekstil Ürünleri	1740	1929	10,9	0,4	188,9
Kağıt ürünleri	787	993	26,1	0,5	205,4
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	1351	2275	68,4	2,0	924,4
Kimyasal Madde ve Ürünler	7045	8768	24,5	3,8	1723,3
plastik ve Kautçuk ürünleri	921	1036	12,5	0,3	115,1
Ana Metal Sanayi	4913	6961	41,7	4,5	2048,4
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	681	927	36,1	0,5	245,8
Makine ve Teçhizat	4868	5713	17,4	1,9	845,0
Elektrikli Makina ve Cihazlar	1465	1920	31,1	1,0	455,1
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	2144	2214	3,2	0,2	69,3
Tıbbi ve Optik aletler	942	1206	28,0	0,6	263,8
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	5837	5476	-6,2	-0,8	-361,0
Diğer Ulaşım Araçları	1047	934	-10,8	-0,3	-113,5
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	1602	1746	9,0	0,3	144,1

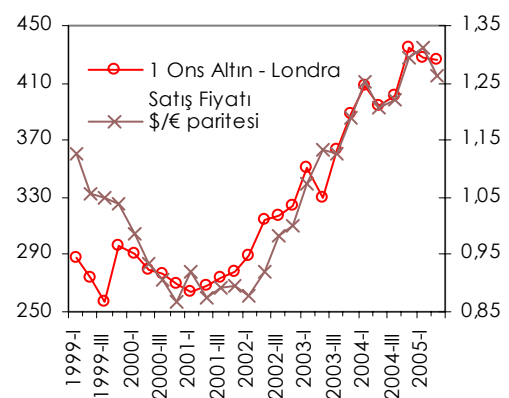
Kaynak: DİE.

27. 2002 yılından bu yana yüksek oranlı artışlar gösteren altın ithalatı, bu eğilimini 2005 yılı ilk yarısında da sürdürmüştür. Altın ithalatı yılın ilk yarısında yüzde 31,7 oranında artmıştır. Bu dönemde ABD dolarındaki değer kaybı, altın talebinde ve fiyatlarındaki artışı da beraberinde getirmiştir.

Altın İthalatı (milyar ABD doları) ve
Altın Fiyatları (3-aylık ort., ABD doları)

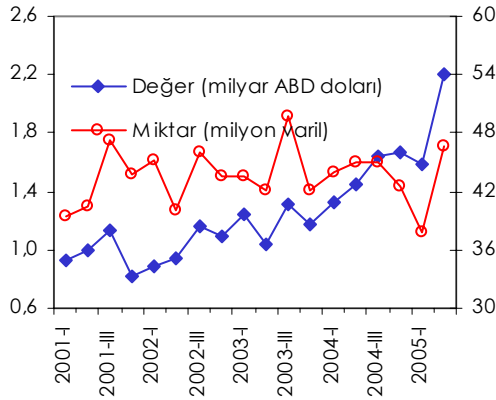
USD/EUR Paritesi ve
Altın Fiyatları (aylık ort., ABD doları)

28. Ham petrol fiyatları, 2004 yılından sonra, 2005 yılının ilk yarısında da artış eğilimi göstermiştir. Küresel büyüme oranlarının yüksek seyretmesi sonucu artan petrol talebi ve dünyada petrol sektörüne yeterli yatırım yapılamaması sonucu düşük arz esnekliği petrol fiyatlarındaki hızlı artışın nedenleri olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca, küresel faizlerin düşük seyretmesiyle birlikte orta vadede ABD dolarındaki düşüş eğiliminin devam edeceği ve petrol

fiyatlarının artacağı beklentisiyle yatırımcıların korunma amacıyla petrol piyasalarına girmeleri ham petrol fiyatları üzerine ilave baskı yaratmaktadır.

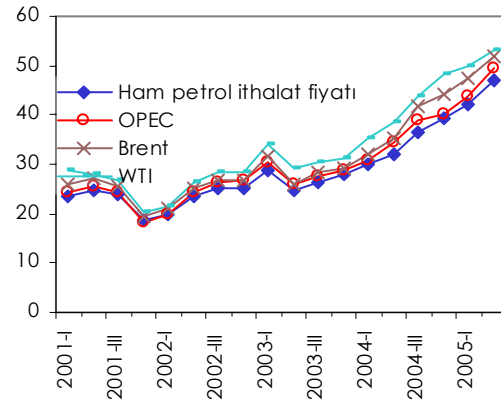
Ham Petrol İthalatı

Kaynak: DİE, DPT.

Ham Petrol Fiyatları

(varil başına ABD doları, ortalama)

Kaynak: DPT, OPEC, EIA.

29. Yılın ilk yarısında ham petrol ithalat miktarı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5 düşmesine rağmen, ithalat faturası yüzde 36,8 oranında artmıştır. Bu çerçevede söz konusu dönemde ham petrolün varil fiyatında meydana gelen yüzde 43,2 oranındaki artışın toplam ithalat üzerine getirdiği ek yük yılın ilk yarısı itibarıyla yaklaşık 1,2 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

30. Ana metal ve ham petrol dışındaki diğer madde fiyatlarında da genel olarak artış görülmüştür. Gıda ürünleri ile radyo, TV, haberleşme teçhizatı ve cihazları sektörlerinde ise ithalat fiyatları gerilemiştir.

İthalat – Birim Değer Endeksleri (milyon ABD doları)

	2004				2005		2005-II / 2004-II (%)
	I	II	III	IV	I	II	
Toplam	110,8	112,3	115,9	122,8	124,6	123,4	9,9
Sermaye Malı	106,7	106,2	109,5	114,2	110,9	107,6	1,4
Ara Malı	112,9	115,9	119,8	127,9	130,8	131,7	13,7
Tüketim Malı	111,1	107,8	111,6	115,1	117,9	112,1	3,9
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):							
Gıda Ürünleri ve İçecek	111	123	112	103	106	108	-12,1
Tekstil Ürünleri	108	111	109	114	115	118	6,9
Kağıt ürünleri	127	115	107	104	131	121	4,7
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	118	121	138	160	153	166	37,3
Kimyasal Madde ve Ürünler	109	108	112	120	124	117	8,2
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	109	100	110	116	122	117	16,8
Ana Metal Sanayi	120	129	131	146	148	147	14,5
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	115	107	106	112	123	122	14,0
Makine ve Teçhizat	104	103	106	115	111	110	6,3
Elektrikli Makina ve Cihazlar	106	116	118	114	118	117	0,7
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	104	102	104	105	100	96	-6,0
Tıbbi ve Optik aletler	103	106	108	111	112	104	-1,5
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	103	106	108	111	112	104	-1,5
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	153	168	155	177	176	169	0,7

Kaynak: DİE.

İthalat – Ülke Dağılımı

(milyon ABD doları)

	Ocak-Haziran							
	2004		2005		% Değişim	% Katkı	\$ Katkı	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)				
Toplam	45312	..	54980	..	21,3			
Avrupa Birliği Ülkeleri	21915	48,4	23356	42,5	6,6	3,2	1441	
AB 15	20479	45,2	21642	39,4	5,7	2,6	1163	
AB 10	1436	3,2	1714	3,1	19,4	0,6	278	
Diğer Ülkeler	22993	50,7	31269	56,9	36,0	18,3	8276	
Diğer Avrupa	7986	17,6	11723	21,3	46,8	8,2	3737	
Asya	6905	15,2	9335	17,0	35,2	5,4	2430	
Diğer	8102	17,9	10211	18,6	26,0	4,7	2109	
Türkiye Serbest Bölgeleri	404	0,9	355	0,6	-11,9	-0,1	-48	
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları								
OECD	28.654	63,2	31.819	57,9	11,0	7,0	3165	
Almanya	5.968	13,2	6.433	11,7	7,8	1,0	465	
İtalya	3.301	7,3	3.567	6,5	8,1	0,6	266	
Fransa	3.166	7,0	2.821	5,1	-10,9	-0,8	-345	
A.B.D.	2.326	5,1	2.743	5,0	17,9	0,9	417	
İngiltere	2.041	4,5	2.276	4,1	11,5	0,5	235	
İsviçre	1.575	3,5	2.255	4,1	43,2	1,5	680	
İspanya	1.577	3,5	1.626	3,0	3,1	0,1	49	
Japonya	1.183	2,6	1.419	2,6	20,0	0,5	236	
G. Kore	1.206	2,7	1.687	3,1	39,8	1,1	481	
Diğer OECD	6.311	13,9	6.991	12,7	10,8	1,5	680	
Orta Doğu Ülkeleri	2.567	5,7	3.439	6,3	34,0	1,9	873	
Rusya	3.767	8,3	5.830	10,6	54,8	4,6	2063	
Çin	1.921	4,2	2.948	5,4	53,5	2,3	1027	
Ukrayna	1.112	2,5	1.488	2,7	33,8	0,8	376	

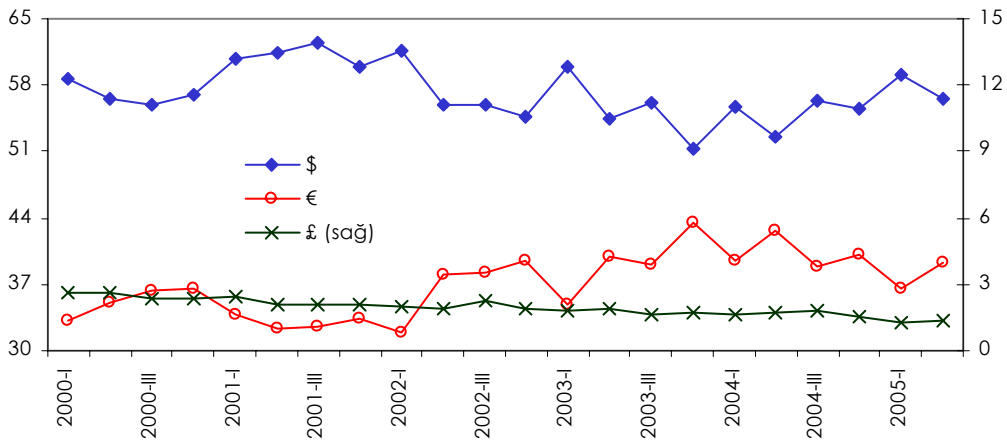
Kaynak: DİE.

31. AB'den yapılan ithalat, toplam ithalat büyümesinin altında büyüyerek, toplamdaki payını düşürmüştür. Buna karşın, AB dışı Avrupa ülkeleri ile Asya ülkeleri, ithalat büyümesine en büyük katkısı sağlamıştır. Ülkeler bazında, Almanya'nın yüksek payı sürerken, İsviçre, Çin, Kore, Ukrayna ve Rusya'dan yapılan ithalat, yüksek oranlı artışlar göstermiştir.

32. Üç aylık dönemler itibarıyla incelendiğinde, 2005 yılı ikinci çeyreğinde, ABD dolarının toplam ithalattaki payı düşmüştür. Buna karşın, ithalatta euronun payı artmıştır. İngiliz sterlininin ithalattaki payı ise, istikrarlı bir şekilde gerilemektedir.

İthalatta Döviz Kompozisyonu

(% pay)

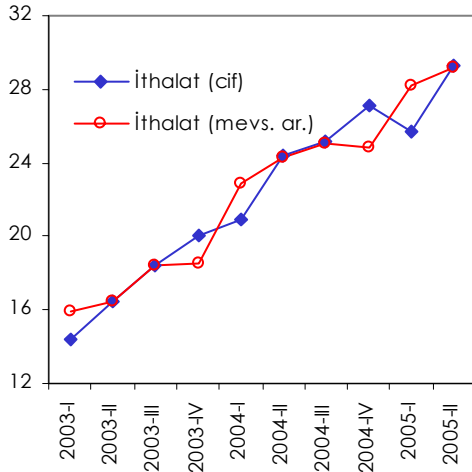

Kaynak: DİE.

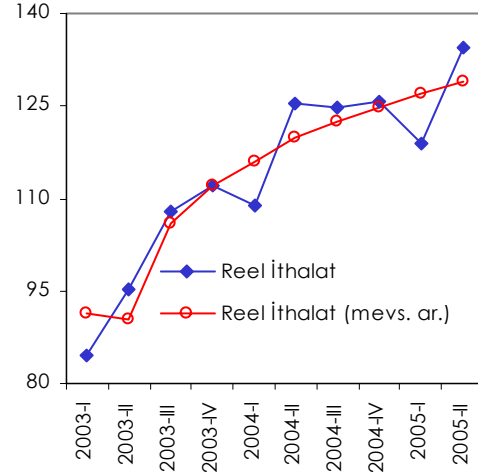
33. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, ABD doları cinsinden nominal ithalat, 2005 yılı ilk yarısında bir önceki çeyreğe göre yüzde 3,5 oranında artış göstermiştir. Diğer taraftan, miktar endeksinin temel alındığı reel ithalat, bu dönemde yüzde 1,7 oranında artmıştır.

Mevsimsellikten Arındırılmış İthalat

(milyar ABD doları)

Mevsimsellikten Arındırılmış İthalat

(Reel, 2003=100)

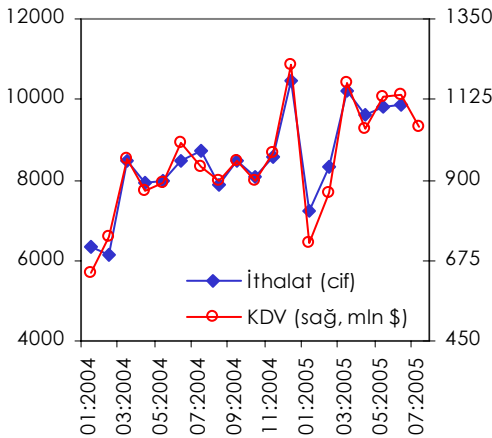

Not: Mevsimsellikten arındırılmış veriler, Tramo-Seats yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır.

34. İktisadi Yönelim Anketinde, ithalatta gelecek döneme ilişkin göstergeler, Temmuz ayında yüksek düzeyini korumaktadır.

İthalde alınan KDV

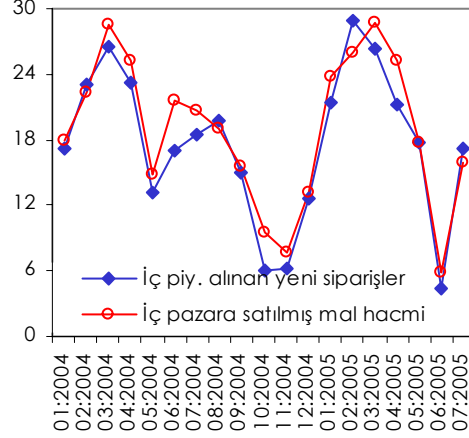
(milyon ABD doları)

Kaynak: DİE, Maliye Bakanlığı.

İthalat Beklentileri- Gelecek 3 ay

(İyimser-kötümser)

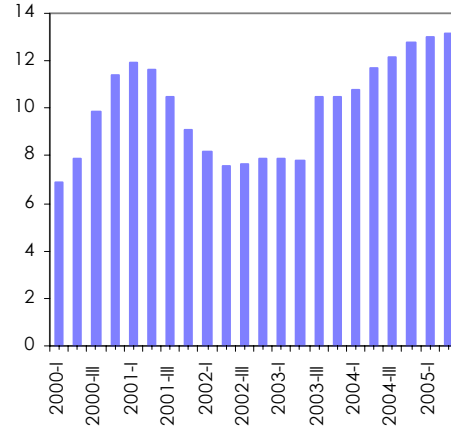
Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi.

Hizmetler Hesabı

35. Hizmetler hesabında son iki yıldır süregelen artış eğilimi 2005 yılı ilk yarısı itibarıyla devam etmektedir. Bu çerçevede, hizmetler hesabı, turizm gelirlerindeki artış neticesinde 2005 yılı ilk yarısında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 12 oranında artarak 3,9 milyar ABD doları olmuştur. Böylelikle, on iki aylık hizmetler hesabı 13,2 milyar ABD doları fazla vermiştir.

36. DİE tarafından açıklanan turizm gelirleri, yılın ilk yarısında yüzde 15,5 oranında artmıştır. Bu dönemde çıkış yapan ziyaretçi sayısında yüzde 24,6 oranında büyüme kaydedilmiştir. Yılın ilk yarısında, ziyaretçi sayısındaki artışa rağmen, ortalama harcama eğilimi düşmüştür. Ziyaretçilerin kişi başına ortalama harcaması, 2005 yılının ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6,9 oranında azalarak 658 ABD dolarına gerilemiştir.

Hizmetler Hesabı
(12-aylık, milyar ABD doları)

Hizmetler Hesabı
(milyon ABD doları)

	2004-I	2004-II	2004-III	2004-IV	2005-I	2005-II
Hizmetler hesabı	942	2571	6734	2527	1202	2732
Toplam gelir	3229	5208	9808	5784	4060	5867
Toplam gider	-2287	-2637	-3074	-3257	-2858	-3135
Taşımacılık	-233	-270	-331	-230	-325	-362
Gelir	593	722	993	959	840	933
Gider	-826	-992	-1324	-1189	-1165	-1304
Turizm	1158	2650	6927	2629	1316	3082
Gelir	1713	3270	7662	3243	1995	3760
Gider	-555	-620	-735	-614	-679	-678
İnşaat hizm.	139	183	197	205	162	216
Gelir	139	183	197	205	162	216
Gider	0	0	0	0	0	0
Finansal hizm.	-26	-22	-14	-27	-8	-22
Gelir	73	64	70	81	82	88
Gider	-99	-86	-84	-108	-90	-110
Diğer Hizmetler	-96	30	-45	-50	57	-173
Gelir	711	969	886	1296	981	870
Gider	-807	-939	-931	-1346	-924	-1043

Kaynak: TCMB.

Turizm İstatistikleri

	2004-I	2004-II	2004-III	2004-IV	2005-I	2005-II
Turizm Gelirleri (milyon ABD doları)	1713	3270	7662	3243	1994	3761
Çıkış yapan yabancı ziyaretçiler (bin kişi)	1867	4324	7186	3826	2376	5340
Çıkış yapan vatandaş ziyaretçiler (bin kişi)	431	423	1600	606	480	546
Turizm Giderleri (milyon ABD doları)	-555	-620	-735	-614	-679	-678
Giriş yapan vatandaş ziyaretçiler (bin kişi)	829	1071	1022	1071	889	1159

Kaynak: DİE, TCMB.

37. DİE tarafından açıklanan Temmuz ayı verilerine göre Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısında yıl başından bu yana süregelen yüksek oranlı artış eğilimi devam etmektedir. DİE verilerine göre, söz konusu ayda Türkiye'den çıkış yapan yabancı ziyaretçi sayısında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 22,2 oranında artış gerçekleşmiştir.

38. Yılın ilk yarısında turizm kalemi dışındaki hizmet kalemlerinde bozulma gözlenmiştir. Söz konusu dönemde, turizm gelirleri dışı hizmet gelirlerinde yıllık bazda yüzde 20,8 oranında artış yaşanırken, turizm giderleri dışı hizmet giderleri yüzde 23,7 oranında artmıştır.

Yatırım Geliri Hesabı

39. Yatırım geliri hesabında yılın ilk yarısında görülen 3,2 milyar ABD dolarlık açığın en önemli belirleyicisi faiz giderleri olmuştur. Bankacılık dışı özel sektörün faiz giderlerindeki artışın toplam faiz giderlerindeki değişimin temel belirleyicisi olduğu görülmektedir.

Yatırım Geliri Hesabı (milyon ABD doları)

	2004-I	2004-II	2004-III	2004-IV	2005-I	2005-II
Yatırım Geliri (net)	-1486	-1373	-1303	-1357	-1529	-1656
Toplam gelir	768	511	654	718	935	710
Toplam gider	-2254	-1884	-1957	-2075	-2464	-2366
Doğrudan Yatırımlar	-59	-371	-111	-131	-80	-404
Gelir	141	15	16	72	83	123
Gider	-200	-386	-127	-203	-163	-527
Portföy Yatırımları	-640	-171	-189	-195	-554	-175
Gelir	473	335	471	431	665	404
Gider	-1113	-506	-660	-626	-1219	-579
Diğer Yatırımlar	-787	-831	-1003	-1031	-895	-1077
Faiz geliri	154	161	167	215	187	183
Faiz gideri	-941	-992	-1170	-1246	-1082	-1260
Uzun vade	-864	-912	-1041	-1136	-973	-1132
Merkez bankası	-277	-182	-382	-257	-262	-201
Genel Hükümet	-323	-436	-347	-503	-372	-510
Bankalar	-25	-14	-26	-38	-42	-40
Diğer Sektör	-239	-280	-286	-338	-297	-381
Kısa vade	-77	-80	-129	-110	-109	-128

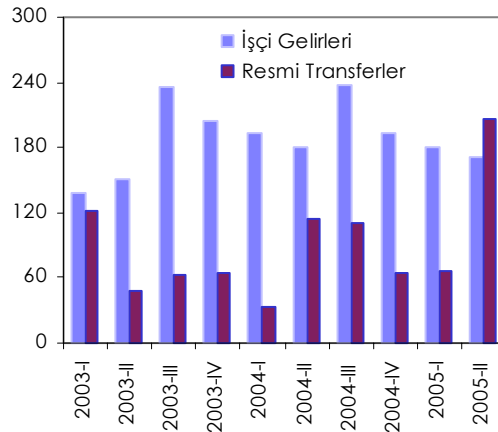
Kaynak: TCMB.

40. Portföy giderleri yılın ilk yarısında yüzde 11,1 oranında azalarak 1,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Ancak, portföy gelirlerinde aynı dönemde gerçekleşen yüzde 32,3 oranındaki artış neticesinde net portföy giderlerinde yılın ilk yarısında azalma olmuştur.

Cari Transferler

41. İşçi gelirleri ve resmi transferlerden oluşan cari transfer kalemi yılın ilk yarısında 624 milyon ABD doları fazla vermiştir.

Cari transferler (milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

III. SERMAYE HAREKETLERİ

42. 2005 yılının ilk yarısında, cari işlemler ile net hata ve noksan kalemleri toplamı olarak tanımlanan dış finansman ihtiyacı, 7,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Geçen yılın aynı dönemine göre, cari açığın genişlemesine rağmen, net hata ve noksan kaleminin 6 milyar ABD doları giriş yönünde olması, finansman ihtiyacını sınırlamıştır. Finansman yapısı incelendiğinde, yılın ilk çeyreğinde sınırlı düzeyde kalan uzun vadeli kaynak kullanımının yılın ikinci çeyreğinde önemli oranda arttığı, kısa vadeli kaynak kullanımının ise ilk çeyrekteki giriş yönlü eğilimini ikinci çeyrekte de sürdürdüğü görülmektedir. Söz konusu dönemde, finansman ihtiyacı, başta portföy yatırımları olmak üzere, özel sektörün ve bankaların kullandığı uzun vadeli krediler ve ticari kredilerden sağlanmıştır.

43. Bu gelişmelere bağlı olarak, 2005 yılı ilk yarısında Merkez Bankası rezervleri 6,7 milyar ABD doları artarak Haziran ayı sonu itibarıyla 40 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir. Bankaların döviz varlıklarında ise yılın ilk çeyreğinde 3,2 milyar ABD doları düşüş, ikinci çeyreğinde ise 2,9 milyar ABD doları artış olmuştur.

Dış finansman ihtiyacı ve finansman kaynakları (milyar ABD doları)

	2003	2004	2004				2005	
			Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2
1. Cari İşlemler Dengesi	-8,0	-15,5	-5,4	-4,5	-0,7	-5,0	-6,3	-7,4
2. Net Hata Noksan	5,0	2,8	-0,9	2,5	-0,8	2,2	1,5	4,4
I. Toplam Finansman İhtiyacı (=1+2)	-3,0	-12,7	-6,3	-2,1	-1,5	-2,8	-4,8	-2,9
II. Toplam Finansman (=1+2+3)	3,0	12,7	6,3	2,1	1,5	2,8	4,8	2,9
1. Sermaye Hareketleri (net)	6,4	22,9	6,2	5,0	6,2	5,4	5,9	10,7
Doğrudan Yatırımlar (net)	1,3	1,9	0,5	0,5	0,5	0,4	0,6	0,3
Portföy Yatırımları (net)	2,5	8,0	2,8	1,2	0,4	3,6	3,4	2,6
Genel Hükümetin Tahvil İhracı	1,5	2,0	0,0	0,8	0,2	1,0	1,8	0,2
Yabancıların Türkiye'de Menkul Kıymet Alımı	2,5	7,5	2,7	0,3	1,1	3,4	3,1	2,3
Yerleşiklerin Yurt Dışında Menkul Kıymet Alımı	-1,4	-1,4	0,1	0,2	-0,9	-0,8	-1,1	0,1
Kredi Kullanımı (IMF kredileri hariç, net)	2,9	13,7	2,7	3,6	4,6	2,8	1,1	6,5
Genel Hükümet	-2,2	-1,2	-0,5	-0,3	0,3	-0,6	-0,4	-0,6
Bankalar	2,0	5,6	0,7	1,2	1,7	2,1	0,5	3,7
Uzun Vade	0,0	2,3	0,0	0,6	0,2	1,4	-0,4	3,6
Kısa Vade	2,0	3,3	0,6	0,7	1,4	0,7	0,8	0,1
Diğer Sektörler	3,1	9,2	2,5	2,7	2,6	1,4	1,0	3,5
Uzun Vade	0,6	4,7	1,5	1,5	1,0	0,8	0,5	2,1
Kısa Vade	0,3	0,3	0,1	0,1	0,3	-0,1	-0,1	0,0
Ticari Krediler	2,2	4,2	1,0	1,1	1,4	0,7	0,7	1,3
Mevduat	1,4	0,6	0,3	0,6	0,1	-0,3	-0,1	0,7
Merkez Bankası	0,5	-0,2	0,0	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Bankalar	0,9	0,9	0,3	0,7	0,1	-0,2	0,0	0,9
Diğer	-1,6	-1,3	0,0	-0,9	0,6	-1,0	0,9	0,5
2. IMF Kredileri	-0,1	-3,5	-1,2	-0,6	-0,5	-1,2	-1,0	-1,5
Merkez Bankası	-1,5	-4,4	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,0	-0,9
Genel Hükümet	1,4	0,9	-0,1	0,4	0,6	-0,1	0,0	-0,6
3. Rezerv Değişimi (- artış)	-3,3	-6,7	1,3	-2,3	-4,3	-1,4	-0,1	-6,3
Bankaların Döviz Varlıkları	0,7	-5,9	1,1	-1,2	-3,7	-2,1	3,2	-2,9
Resmî Rezervler	-4,0	-0,8	0,2	-1,1	-0,6	0,6	-3,3	-3,4

Kaynak: TCMB.

Doğrudan Yatırımlar

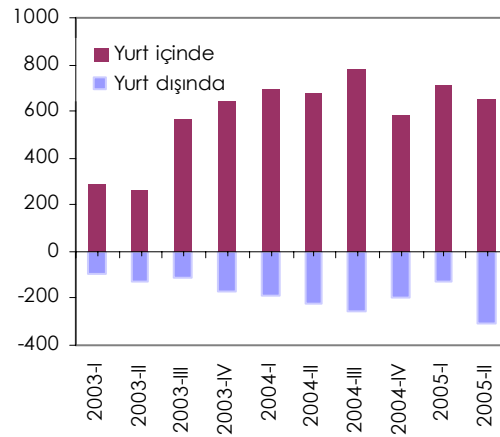
44. Yılın ilk altı ayında, net doğrudan yatırımlar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3 oranında gerileyerek 0,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu düşüşte, yurt içine doğrudan yatırımların değişmemesine karşın, yurt dışına Türkiye'de yerleşiklerce yapılan doğrudan yatırımlardaki yüzde 5,6'lık artış etkili olmuştur.

45. Yurt içine yapılan doğrudan yatırımlar incelendiğinde, doğrudan sermaye yatırımlarının yüzde 9,6 gerilediği, yurt dışı yerleşiklerin gayrimenkul alımlarının ise yüzde 39,7 oranında arttığı görülmektedir. Türkiye'de 2005 yılının ilk yarısında yapılan doğrudan sermaye yatırımlarının yüzde 98,3'lük kısmı OECD ülkelerinden gelmiştir. Söz konusu yatırımların yüzde 27,5'i imalat sanayi sektörüne, yüzde 70,4'ü hizmetler sektörüne yapılmıştır. Diğer sermaye kalemi altında yer alan ve doğrudan sermaye yatırımı kabul edilen, yabancı sermayeli şirketlerin yurt dışındaki ortaklarından sağladığı uzun vadeli kredilerin ise 165 milyon ABD dolarından 49 milyon ABD dolarına gerilediği gözlenmiştir.

46. Yılın ilk yarısında, yurt içi yerleşiklerin yurt dışında yaptığı doğrudan yatırımlar net 433 milyon ABD doları olmuştur. Söz konusu yatırımın yaklaşık yarısı OECD ülkelerine, diğer yarısı ise Orta Doğu ülkelerine yapılmıştır. Yatırımların yüzde 85'i imalat sanayi, yüzde 15'i hizmetler sektörüne yapılmıştır.

Doğrudan yatırımlar

(milyon ABD doları)

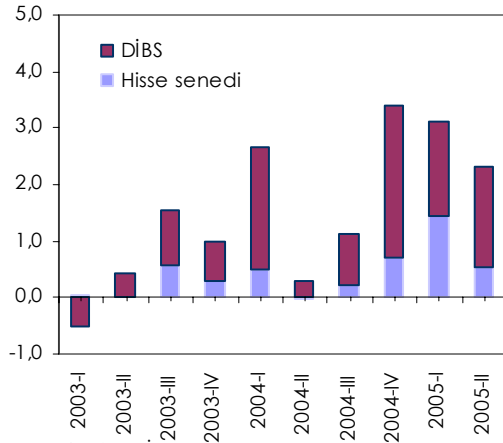
Kaynak: TCMB.

Portföy Yatırımları

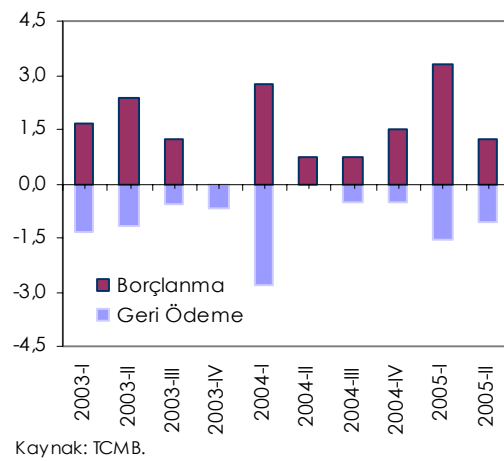
47. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içinde menkul kıymet alımları, yılın ilk yarısında net 5,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu alımların 2 milyar ABD dolarını hisse senedi, 3,4 milyar ABD dolarını ise DİBS oluşturmuştur. Ayrıca, Hazine bu dönemde tahvil ihracı yoluyla 4,5 milyar ABD doları borçlanmış, 2,6 milyar ABD doları geri ödeme yapmıştır. Diğer taraftan, yurt içi yerleşikler yurt dışında net 1 milyar ABD doları menkul kıymet alımı yapmıştır. Böylece, yılın ilk yarısında portföy kaynaklı net 6 milyar ABD doları giriş yaşanmıştır.

48. Yabancıların DİBS alımlarının önemli bir kısmının ilk çeyrekte gerçekleştiği görülmektedir. Özellikle 17 Aralık tarihindeki AB tam üyelik müzakere sürecinin başlaması yönündeki karar ve ekonomik program konusundaki belirsizliklerin azalmasının etkisiyle, yabancılar Aralık ayı itibarıyla İMKB'de hisse senedi ile DİBS alımlarını hızlandırmışlardır. Mart ayında ise, ABD tahvillerinde görülen satış baskısının gelişmekte olan ülke piyasalarına olumsuz etkisi, ABD Merkez Bankası'nın faiz oranlarına ilişkin beklentiler ve petrol fiyatlarındaki yükseliş gibi dış gelişmeler, özellikle DİBS kaynaklı yabancı çıkışını beraberinde getirmiştir. Ancak, izleyen aylarda yeniden alım yönünde eğilim görülmüştür.

Yabancıların menkul kıymet yatırımları (milyar ABD doları)

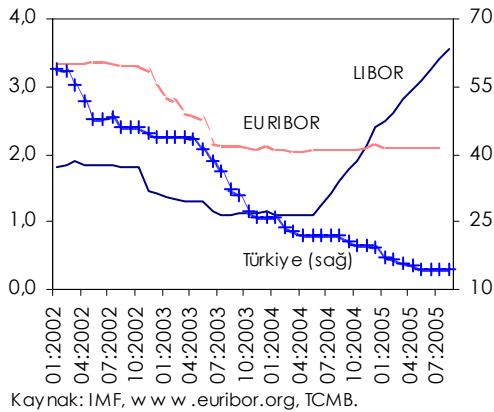
Genel Hükümet tahvil ihracı (milyar ABD doları)

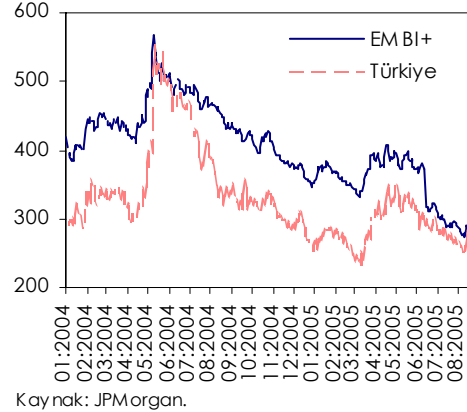
49. Mali disiplinin sürdüğü, yapısal reformlarda yavaşlama olmadığı ve büyük bir dış şoka maruz kalınmadığı varsayımı altında, 2005 yılı enflasyon hedefinin aşılmayacağı öngörülmüş ve TCMB, Bankalararası Para Piyasası ve İMKB Repo/Ters Repo Pazarı'nda uygulanan kısa vadeli faiz oranlarını 2005 yılında da düşürmeye devam etmiştir. 11 Ocak ve 9 Mart tarihlerinde 1'er puan; 9 Şubat, 11 Nisan, 10 Mayıs ve 9 Haziran tarihlerinde ise 0,5'er puan faiz indirimi neticesinde 9 Haziran 2005 itibarıyla gecelik borçlanma faiz oranı yüzde 14,25'e, borç verme faiz oranı ise yüzde 18,25'e düşmüştür. Buna karşın, Temmuz ve Ağustos aylarında faiz oranlarında değişiklik yapılmamıştır.

50. FED gösterge niteliğindeki faiz oranlarını 2 Şubat, 22 Mart, 3 Mayıs, 30 Haziran ve 9 Ağustos 2005 tarihlerinde 0,25'er puan artırmıştır. Avrupa Merkez Bankası 2005 yılı başından bu yana faiz oranlarında bir değişiklik yapmamış, İngiltere Merkez Bankası ise 4 Ağustos 2005 tarihinde borç verme faiz oranını 0,25 puan düşürmüştür.

Faiz oranları (aylık ortalama, yüzde)

Gefiri farkları (baz puan)

51. Türkiye ekonomisine ilişkin olumlu görünüm neticesinde, 2004 yılında, Hazine yurt dışı piyasalardan düşük maliyetlerde borçlanma imkanı bulmuş ve 5,8 milyar ABD doları tutarında tahvil ihraç etmiştir. Bu olumlu görünümün 2005 yılında da devam etmesi sonucu Hazine, Temmuz ayındaki 650 milyon euro tutarında tahvil ihracı ile birlikte, Temmuz ayı itibarıyla 2005 yılında 5,3 milyar ABD doları tahvil ihraç etmiştir. Temmuz ayındaki ihracın vadesi 7 yıl olup, euro ve dolar cinsinden bugüne kadar gerçekleştirilen en düşük maliyetli tahvil ihracı olmuştur.

Diğer Yatırımlar

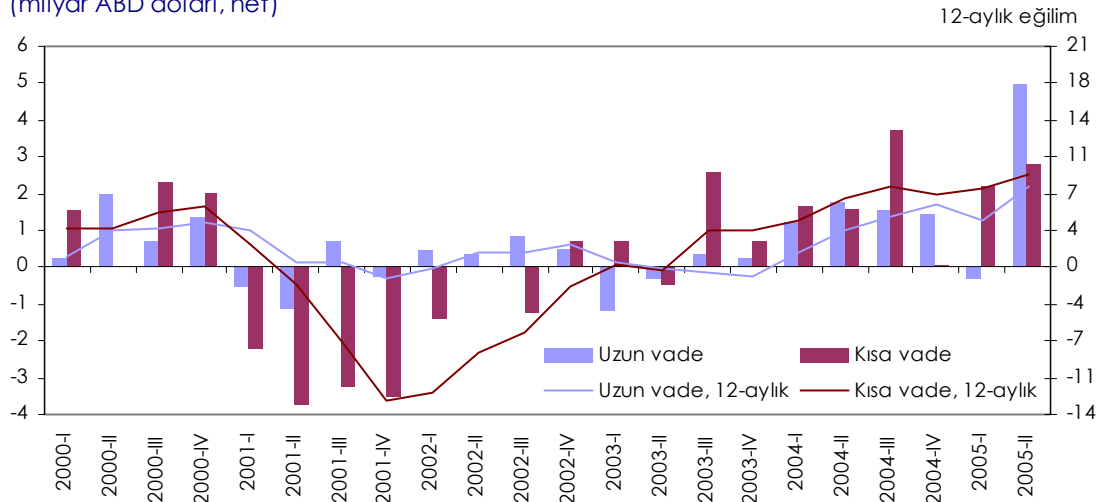
52. Yılın ilk altı ayında diğer yatırımlar kalemi altında net 7,5 milyar ABD doları tutarında sermaye girişi gerçekleşmiştir. Türkiye'de yerleşik özel sektör ve bankalarca yurt dışından sağlanan net 5,9 milyar ABD doları tutarındaki uzun vadeli krediler, bu girişin temel kaynağı

olmuştur. Bu dönemde, ayrıca, vadeli ithalat kaynaklı net 2 milyar ABD doları kısa vadeli ticari kredi kullanılmış, vadeli ihracat karşılığı açılan ticari kredilerde ise net 1,2 milyar ABD doları geri ödeme yaşanmıştır. Aynı dönemde, özel sektör ve bankalarca kullanılan kısa vadeli krediler net 0,8 milyar ABD doları olmuştur.

53. 2004 yılında uzun vadeli kredilerin toplam finansman içinde artan payı, 2005 yılı ilk üç ayında düşmüş, ikinci üç aylık dönemde ise yeniden artmıştır. Böylece, yılın ilk yarısında, bankalar net 3,2 milyar ABD doları, özel sektör başta olmak üzere diğer sektörler ise net 2,6 milyar ABD doları uzun vadeli kredi kullanıcısı olmuştur. Diğer taraftan, bankalar bu dönemde kısa vadeli kredilerini azaltmış ve net 0,9 milyar ABD doları tutarında kısa vadeli kredi kullanmıştır. Özel sektör ise net kısa vadeli kredi geri ödeyicisi olmuş ve kısa vadeli finansmanını daha çok ticari kredilerden sağlamıştır.

Uzun ve kısa vadeli sermaye

(milyar ABD doları, net)

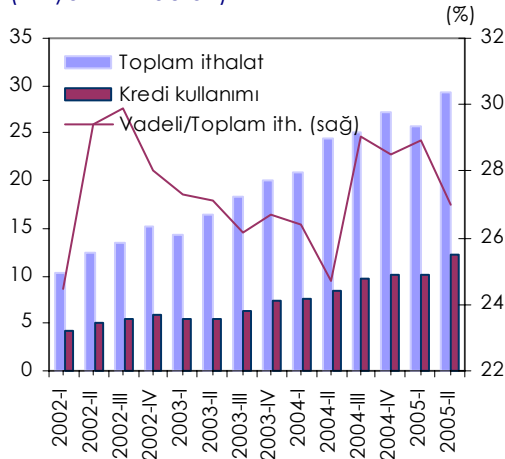

Not: Doğrudan ve portföy yatırımı ile, IMF kredileri ve bankaların döviz varlıkları hariç.

Kaynak: TCMB.

Ticari kredi kullanımı ve ithalat

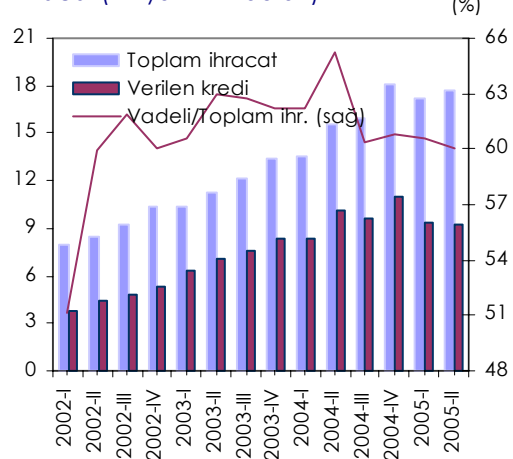
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, DİE.

Yurt dışına açılan ticari krediler

ihracat (milyar ABD doları)

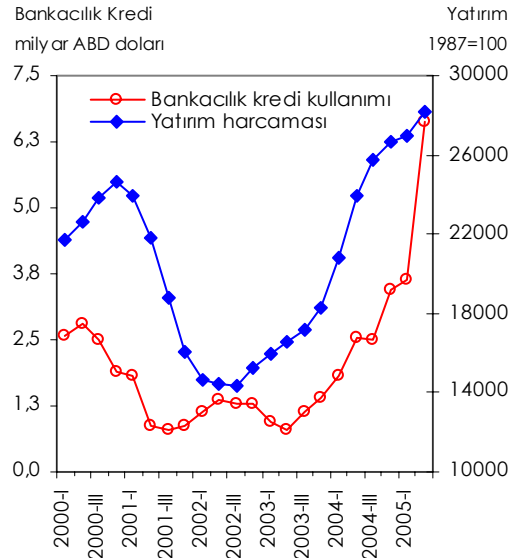
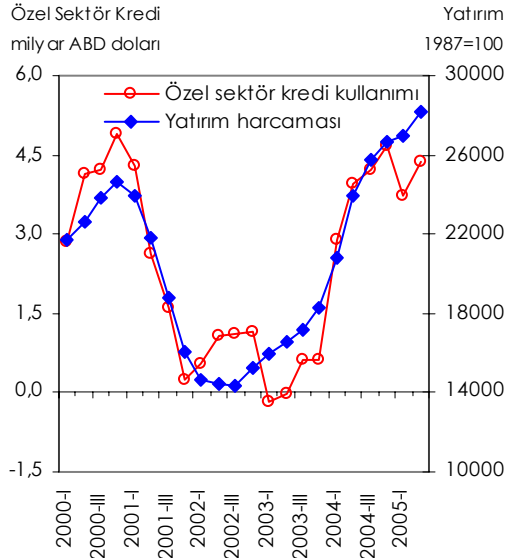
Kaynak: TCMB, DİE.

54. İthalat artışında 2005 yılında görülen yavaşlamaya karşın, vadeli ithalat ve ticari kredilerde artış görülmüştür. İthalat 2005 yılı ilk yarısında yüzde 21,3 artarken, ticari kredi kullanımı yüzde 40 oranında artmıştır. Yurt dışına açılan ticari krediler ve vadeli ihracatta ise, toplam ihracattan daha yavaş büyüme olmuştur. Toplam ihracat yılın ilk yarısında yüzde 20,5, yurt dışına açılan ticari krediler ise yüzde 0,4 oranında artmıştır.

55. 2004 yılında GSYİH'nin yüzde 9, özel sektör yatırım harcamalarının yüzde 45,5 oranında artmasına paralel olarak, uzun vadeli kredi kullanımı da yüksek miktarda artış göstermiştir. DİE

tarafından yayımlanan veriler, GSYİH'nin ve özel sektör yatırım harcamalarının 2005 yılı ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4,8 oranında büyüdüğünü göstermektedir. 2005 yılının ilk çeyreğinde hem özel sektör hem de bankacılık sektörünün kullandığı net uzun vadeli kredilerin düşmesi, yatırım harcamalarındaki söz konusu yavaşlamayı teyit eder niteliktedir. Diğer taraftan, yılın ikinci çeyreğinde gerek uzun vadeli kredi kullanımında, gerekse yatırım harcamalarında artış görülmüştür.

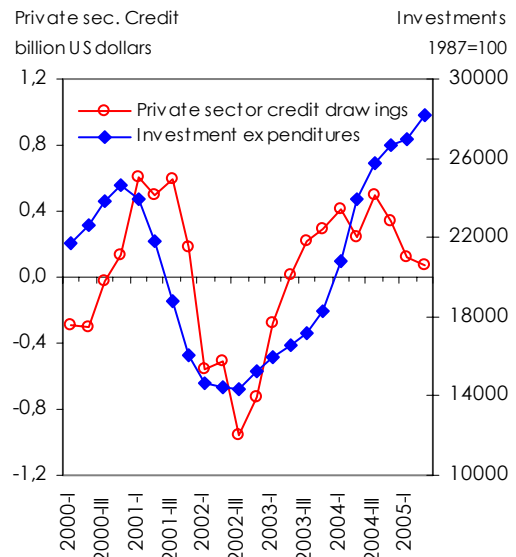
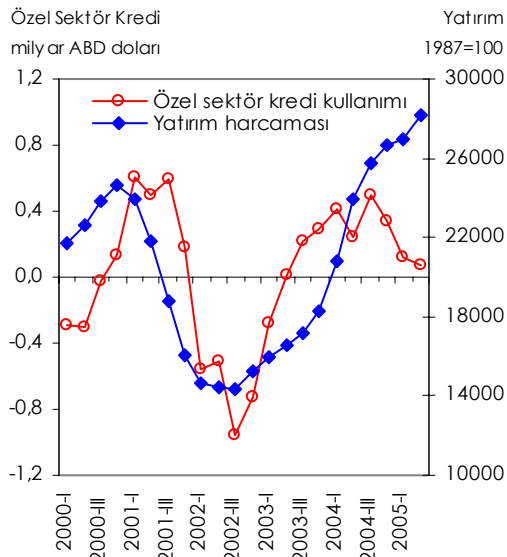
Uzun vadeli net kredi kullanımı ve özel sektör yatırım harcamaları (12-aylık birikimli)

Kaynak: TCMB, DiE.

56. Diğer taraftan, yılın ilk yarısında, bankacılık kısa vadeli kredi net kullanımı yüzde 28,3 oranında gerilerken, diğer sektörler kısa vadeli kredi net geri ödeyicisi olmuştur.

Kısa vadeli net kredi kullanımı ve özel sektör yatırım harcamaları (12-aylık birikimli)

Kaynak: TCMB, DiE.

57. Merkez Bankası 2001 yılı ve öncesinde kullanılan IMF kredilerinin geri ödemesine devam etmiş ve 2005 yılı Ocak-Haziran döneminde 2 milyar ABD doları geri ödeme yapmıştır. Hazine ise Mayıs ayında 833 milyon ABD doları IMF kredisi kullanmış, aynı ayda 1,4 milyar ABD doları IMF kredi geri ödemesi yapmıştır.

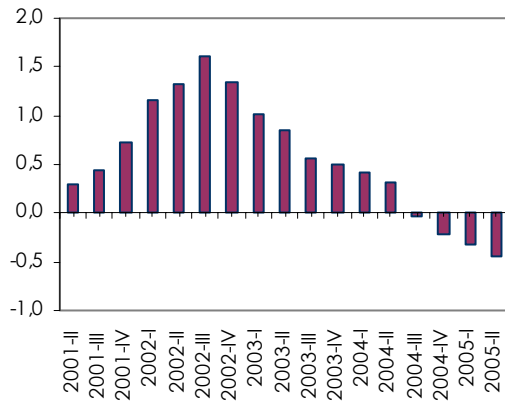
58. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası'nda açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları (KMDTH) ile süper döviz hesaplarından (SDH) 2003 yılı Nisan ayından bu yana çıkış devam etmektedir. Kısa vadeli hesaplarda da, 2004 yılı son çeyreğinde başlayan

çıkışlar 2005 yılının ilk çeyreğinde de sürmüştür. Buna göre, Ocak-Haziran döneminde Merkez Bankası'ndaki söz konusu mevduatlarda net 304 milyon ABD doları düşüş gözlenmiştir. Bu çıkışlarda hem KMDTH hem de SDH'deki kademeli faiz indirimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim, euro cinsinden açılan SDH faiz oranları 2002 yılında 1 yıl, 2 yıl ve 3 yıl vadelide sırasıyla yüzde 8, 9 ve 10 iken, 20 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yüzde 3, 3,5 ve 4'e düşürülmüştür.

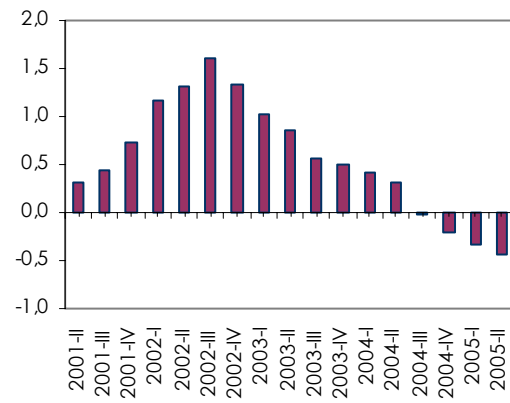
59. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatları 2004 yılının son çeyreği ve 2005 yılı ilk çeyreğinde net 251 milyon ABD doları çıkış göstermiştir. 2005 yılının ikinci çeyreğinde ise söz konusu mevduatlarda net 876 milyon ABD doları giriş görülmüştür.

Yurt dışı yerleşiklere ait mevduatlar (on iki aylık, milyon ABD doları)

KMDTH ve Süper Döviz Hesabı

FX deposits with credit letter and
Super FX accounts

Kaynak: TCMB.

60. 2005 yılı ilk yarısı sonu itibarıyla toplam dış borç stoku 161,8 milyar ABD doları olmuştur. Orta ve uzun vadeli dış borçlar, 2004 yılı sonuna göre yüzde 1,2 oranında gerilerken, kısa vadeli borçlar yüzde 4,9 oranında artmıştır. Kısa vadeli dış borç stokundaki artışın kaynağı, özel sektörün kullandığı ticari krediler, bankaların kullandığı kısa vadeli krediler ve bankalarda yurt dışı yerleşik bankalara ait mevduatlarda görülen artış olmuştur.

61. Dış borç göstürgelerinde 2004 yılı boyunca ve 2005 yılı ilk yarısında iyileşme göze çarpmaktadır. 2005 yılı ilk yarısında, yıllık bazda 19,3 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşen cari işlemler açığına karşın, dış borç stokunun GSYİH'ye oranı düşmüştür. Aynı şekilde, dış borç stokunun ihracata oranı 2005 yılı ilk yarısında azalma göstermiştir.

Dış Borç Rasyoları (yüzde)

	2000	2001	2002	2003	2004				2005	
					Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2
Toplam Dış Borç Stoku / GSYİH	59,4	78,1	70,6	60,2	55,1	53,4	53,3	53,8	51,5	49,8
Toplam Dış Borç Stoku / İhracat	426,9	362,7	361,1	307,6	287,8	270,2	261	256,3	239,2	234,3
Dış Borç Servisi / GSYİH	11,0	16,9	15,6	11,5	11,4	10,7	10,5	10,1	9,7	10,3
<i>Bilgi için:</i>										
Toplam Dış Borç Stoku (milyar \$)	118,6	113,7	130,2	145,4	145,0	147,5	152,2	161,8	160,0	161,8
GSYİH (yıllık, milyar \$)	199,7	145,6	184,4	241,3	263,1	276,3	285,7	300,6	310,3	325,1

Kaynak: DİE, Hazine Müsteşarlığı.

IV. EK TABLOLAR

CARI İŞLEMLER (milyon ABD doları)

	Cari İşlemler										
	Net	Dış Ticaret				Hizmetler		Yatırım Geliri		Transferler	
		Net	İhracat (FOB)	Bavul Ticareti	İthalat (CIF)	Net	Turizm Geliri	Net	Faiz Gideri	Net	İşçi Gelirleri
	(yıllık)										
2000	-9819	-21959	27775	2946	-54503	11368	7636	-4002	-4825	4774	4560
2001	3390	-3733	31334	3039	-41399	9130	8090	-5000	-5497	2993	2786
2002	-1522	-7283	36059	4065	-51554	7879	8479	-4554	-4417	2436	1936
2003*	-8037	-14010	47253	3953	-69340	10505	13203	-5559	-4586	1027	729
2004	-15543	-23924	63121	3880	-97540	12773	15888	-5519	-4349	1127	804
	(üç aylık)										
2003 II	-2643	-3223	11318	954	-16470	1662	2259	-1281	-1106	199	151
III	1079	-4082	12180	1082	-18448	6241	7032	-1378	-1134	298	235
IV	-3459	-4312	13389	1160	-20054	1919	2711	-1336	-1175	270	205
2004 I	-5377	-5059	13500	877	-20921	942	1713	-1486	-941	226	193
II	-4523	-6017	15519	1043	-24391	2571	3270	-1373	-992	296	181
III	-650	-6429	15968	973	-25098	6734	7662	-1303	-1170	348	237
IV	-4993	-6419	18134	987	-27130	2526	3243	-1357	-1246	257	193
2005 I	-6315	-6235	17239	713	-25731	1202	1995	-1529	-1082	247	181
II	-7376	-8829	17734	942	-29249	2732	3760	-1656	-1260	377	171
	(aylık)										
2004 Tem	-749	-2183	5629	247	-8728	1750	2155	-443	-264	127	70
Ağu	18	-2269	4694	369	-7883	2758	3024	-578	-577	107	83
Eyl	81	-1977	5645	357	-8487	2226	2483	-282	-329	114	84
Eki	-176	-1386	5863	360	-8088	1475	1729	-334	-310	69	58
Kas	-1921	-2018	5732	311	-8568	578	856	-567	-555	86	71
Ara	-2896	-3015	6539	316	-10474	473	658	-456	-381	102	64
2005 Oca	-1522	-1578	4997	206	-7213	453	690	-486	-277	89	60
Şub	-2334	-1936	5651	236	-8323	199	548	-667	-496	70	58
Mar	-2459	-2721	6591	271	-10195	550	757	-376	-309	88	63
Nis	-2537	-2565	6123	329	-9594	547	860	-596	-320	77	59
May	-2490	-3097	5819	308	-9807	1024	1400	-624	-589	207	58
Haz	-2349	-3167	5792	305	-9848	1161	1500	-436	-351	93	54
	(on iki aylık)										
2004 Tem	-12682	-20271	55981	4135	-86275	11985	15070	-5512	-4244	1116	812
Ağu	-13484	-21155	56846	4102	-88183	12120	15214	-5574	-4297	1125	816
Eyl	-14009	-21817	58376	4053	-90464	12166	15356	-5498	-4278	1140	816
Eki	-14184	-22299	59415	3962	-91977	12456	15631	-5461	-4273	1120	797
Kas	-15586	-23709	61177	3918	-95300	12422	15720	-5435	-4328	1136	807
Ara	-15543	-23924	63121	3880	-97540	12773	15888	-5519	-4349	1127	804
2005 Oca	-16090	-24496	63499	3830	-98423	12836	15976	-5547	-4407	1117	783
Şub	-16209	-24636	65486	3786	-100607	12876	16021	-5576	-4491	1127	787
Mar	-16481	-25100	66860	3716	-102350	13033	16170	-5562	-4490	1148	792
Nis	-17310	-25745	67912	3687	-104012	13020	16257	-5733	-4547	1148	788
May	-18468	-26979	68564	3626	-105828	13033	16492	-5800	-4689	1278	782
Haz	-19334	-27912	69075	3615	-107208	13194	16660	-5845	-4758	1229	782

Kaynak: TCMB.

* Tanım değişikliği nedeniyle 2003 yılı turizm gelirleri yukarı yönlü, işçi gelirleri ise aşağı yönlü revize edilmiştir. Söz konusu değişiklik önceki yıllara yansıtılmadığından, turizm ve işçi gelirleri önceki yıllarla karşılaştırılmamalıdır.

